

BÖLÜM 1

TÜRKİYE'DE NÖROLOJİNİN
GELİŞMESİ

Türkiye'de Nöroloji'nin Dünü Bugünü

Nöroloji bilimi bağımsız bir biçimdeki haline 20. yy'ın son çeyreğinde gelmiştir. 20. yüzyılın başlarında Dahiliye (İç Hastalıkları), bünyesinde gelişen Nöroloji, süreç içerisinde bazı dahiliyecilerin Nörolojik hastalıklara ilgi duyması ile gelişmiştir. Bilinen ilk Nöroloji hocası Lofçalı Derviş Bey'dir. Türkiye'de Nörolojinin dününe ait bilgiler Fahrettin Kerim Gökay'ın 1943 yılında Tıp Fakültesi Mecmuası'nda yayımlanan 1942-1943 yılı Nöroloji açılış dersi konuşmasıdır. (Bkz. Cerrahpaşa Nöroloji Kliniği'nin tarihçesi Perihan Baslo). Yine aynı kaynakta belirtildiğine göre, Lofçalı Derviş Bey'in Nörolojiye yönelmesinde, ilginç bir nokta vardır. Haseki Hastanesi'nde dahiliye kliniği mütahassıslığına, oradan da Emrazı Dahiliye muallim muavinliğine tayin edilen Derviş Bey Belediye reisi (Şehremini) Rıdvan Paşa'yı hastaneye karşı ilgisizlikle eleştirence, Toptası Bimarhanesi'ne (Akıl

Derviş Bey

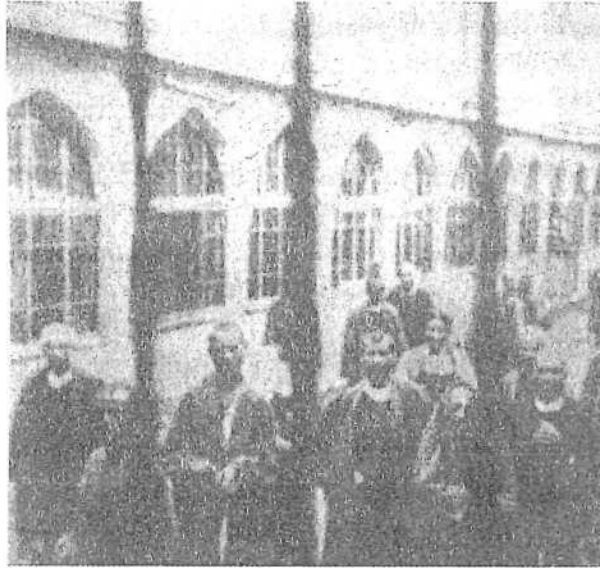
TÜRKİYE NÖROLOJİ TARİHÇESİ

Pepo Akşiyoti

Kadırğa'daki Sivil Tıbbiye 1909'da Haydarpaşa'ya taşındı. Pepo Akşiyoti 1903'te Sivil Tıbbiye'de (Kadırğa'da) ders verirken 1910'da Haydarpaşa'ya Raşit Tahsin'in yanına Muavin olarak tayin edilir.

Dr. Raşit Tahsin'in yerine Gülhane'ye 1908'de Mazhar Osman atanır. Mazhar Osman yurtdışında zamanın ünlü hocaları ile çalışmış ve Toptaşı Bimarhanesi'nde Başhekimliği sırasında

Toptaşı Bimarhanesi'ndeki hastalar

Fahrettin Kerim
Gökay

İlerleyen süreçte Toptaşı Bimarhanesi Bakırköy'deki Reşadiye Kışlalarına taşınarak büyük bir emekle bugünkü büyük müesseseye yaratılmıştır. Mazhar Osman'ın Gülhane'deki Nöroloji kliniğinden ayrılmasından sonra bu göreve Prof. Dr. Nazım Şakir Şakar getirilmiştir.

Nazım Şakir Şakar, kliniğinden Gülhane'ye

İhsan Şükrü
Aksel

Numune
hastanesi
Nöroloji
şefliği'nde,
1945'te de
Ankara Ü
niversitesi
Tıp Fakül
tesi Nöroloji
klinik
direktörlüğün
de; Ra
sim Adasal
ise Psiki
yatri kürsüsü
direk
törlüğünde
yer almış
lardır.

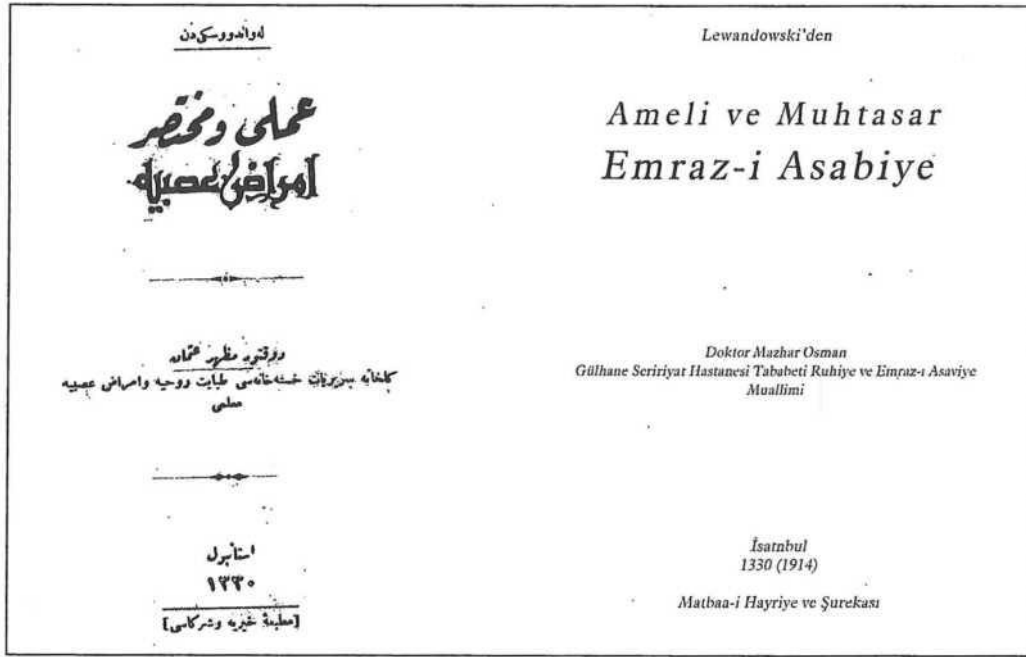
İstanbul'da Nöroloji
1924'de ba-
ğımsız bir klinik halinde
İstanbul Üni-
versitesi Tıp
Fakültesi'nde kurulmuş-
tur. Başına Prof. Dr.
Hayrullah Diker
gelmiştir. 1933 Reformu
ile fakülte
Haydarpaşa'dan Rumeli
yakasına ta-
şınmıştır. Tıp Fakültesi
Nöroloji Klini-
ği Bakırköy'de 2.
Serviste çalışmaya
başlamıştır. Hayrullah
Diker ile birlik-
te Raşit Tahsin'in oğlu
Doç. Dr. Esat
Raşit Tuğsavul'u vefatına
kadar

NÖROŞİRÜRJİ BAHİSLERİ

OPERATÖR + NÖROŞİRÜRJİYEN
CEMİL ŞERİF BAYDUR
Bakırköy aklıye ve asabiye hastanesi mütehassıslarından

İSTANBUL
CUMHURİYET MATBAASI
1937

Op. Dr. Cemil Şerif Baydur'un "Nöroloji Bahisleri"
isimli kitabının kapağı

Mazhar Osman'ın Osmanlıca harflerle yazdığı Lewandowski'den "Ameli ve Muhtasar Emraz-ı Asabiye" kitabının kapağı. (Uz. Dr. Şahap Erkoç'un arşivinden.)

Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman Osman'ın Latin harfleriyle yazdığı "Sinir Hastalıkları" isimli kitabı.

Yine 1937'deki "Nöroşirurji Bahisleri" isimli kitabın yazarı Op. Dr. Cemil Şerif Baydur, Bakırköy Akliye ve Asabiye Hastanesi mütehassıslarından olup bu alanın ilklerindendir. Yine o dönemde Op. Dr. Hami Dilek, Bakırköy Akliye ve Asliye hastanesine Cerrahi Şefi olarak atanır. 1931-1934'te Paris'te Neuro-Chirurgie ihtisası yapan Hami Dilek'de Nöroşirurjinin ilklerinden ve önemli katkılarından

Bağımsız Nöroloji bir seksiyon olarak gelişmektedir. Nöroloji ve Psikiyatri bir Nöropsikiyatri kürsüsü içerisinde yer almaktadır. Uzmanlık alanı da Nöropsikiyatri uzmanlığıdır (1973'e kadar). Bu alanda ilk kitaplarından biri Mazhar Osman'ın Osmanlıca harflerle yazdığı Lewandowski'den "Ameli ve Muhtasar Emrazı Asabiye" kitabıdır. Bu kitabın basıldığı yıl 1914'tür (1330). Latin harfleri ile yazdığı "Sinir Hastalıkları" (1936) isimli kitabı ise geniş nöroanatomik tanımlamalardan sonra hastalıklara giriş yapmaktadır. Bugün Hareket Bozuklukları ve Parkinsonizm olarak bilinen hastalıklar Mazhar Osman'ın kitabında "Harici Ehram Cümlelerinin Hastalıkları" başlığı ile şöyle anlatılmaktadır: "Son 20 senede yeni bir sistem daha tanıdık, o- nun hastalıklarını eyiden eyiye öğrendik. Buna extra pyramidal sistem diyoruz. Bunların nöronları dimağın kaidesindeki sincabı ganglionlardır.

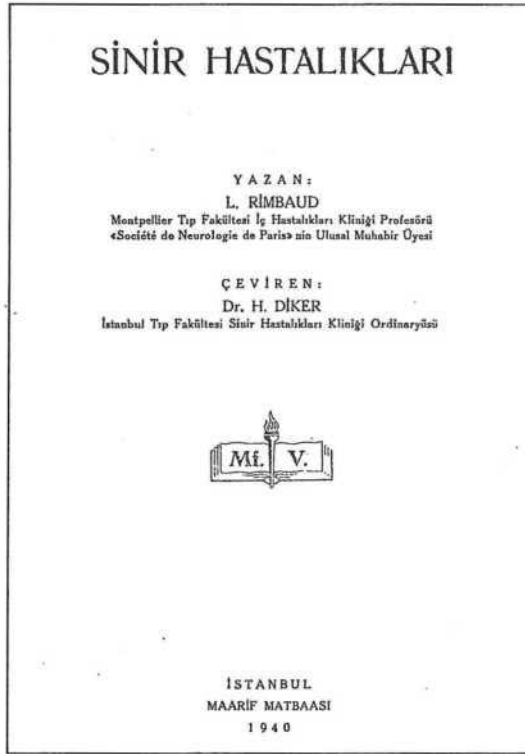
Bu nöronun hastalıklarında başlıca gördüğümüz: (1) hakiki bir felç olmaksızın iradi hareketlerde bozukluk, (2) adalelerin takallüsünde bozukluk, (3) gayri iradi hareketlerdir." (5)

Prof. Dr. Hayrullah Diker'in L. Rimbaud'dan çevirdiği sinir hastalıkları kitabında (basıldığı yıl 1940) beyin kanaması kliniği uzun uzun anlatıldıktan sonra tedavi ve önleyici tedavi bahsinde şunlar anlatılmaktadır. "Cerebral hemorrhagianın asıl tedavisi önleyici tedavidir; zira, damar bir kere patladıktan sonra asabi nesiç içinde yapacağı parçalanışları tamir etmemizin imkânı yoktur.

Beyin kanamasını önlemek, aşırı tansiyona karşı savaşmak, aldamar sclerosisi processini yenmek, fırsat verici sebeplerden kaçınmaktır.

1°Aşırı tansiyonla savaşmak; bilhassa en geniş manasında alınmış istirahat; beden dinlenmesine, fikir dinlenmesine, mide dinlenmesine, tenasül dinlenmeğe zorlanmalı; bunun bazen çok faydası olur.

Perhizi tayin etmeli; böbreklerin nasıl işlediklerini yoklamakla nasıl bir perhiz yapılmak lazım olduğu tayin edilebilir. Genel olarak az azotlu olmak ister; haftada bir gün aç durmak öğütlenmeli.

Prof. Dr. Hayrullah Diker'in L. Rimbaud' dan
çevirdiği sinir hastalıkları kitabı

poudre de scille, 0 gr 10;
poudre de
rhubarbe, 0 gram 30; bir
güllaç içinde). Orta derecede (300
cc.) lean alma-
nın da biraz faydası
olursa da bu suret-
le tansiyon pek az düşer
ve hiçbir za-
man devam etmez.

Tedaviyi bir cure hydro-
minérale ile
le Royat (Puy-de-Dome) ve
car bo-ga-
zeux banyoları, yahut
idrar söktürücü
suları ve ikliminin
sükunet verici tesiri
ile Evianda (Haute-Savoie)
tamamlat-
mak.

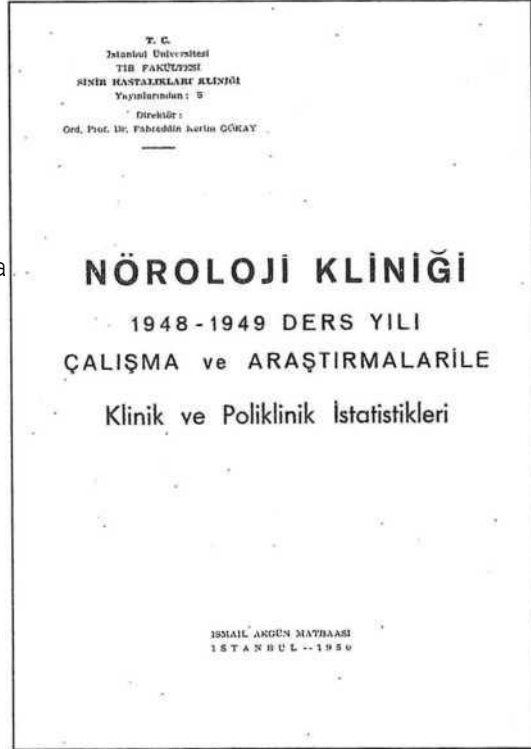
Aldamar afetini yenmek:
Iotlu ilaç-
ların tesirlerinde şüphe
yoktur. (Ayda
15 gün, günde 1 gr.)
iodure de potassi-
um yahut sodium veyahut
peptonlu i-
otlar ve daha iyisi adale
içine iotlu yağ
(lipiodol) şırıngaları
vermeli. Buna
(günde 2 gram) citrate de
soute da ek-
lemeli, ve eğer icap
ediyorsa, fakat ih-
tiyatla, frengi tedavisi
de yapmalı (Be-
yin frengisine bak).

sıra, dünya
literatüründeki yeni
geliş-
meler yer almaktadır.

Örneğin;

"B. Kliniğin İlmi
Çalışmaları

Bütün bu imkânsızlıklara
ilmi çalışmalarımıza devam
Geçen yıl Amerika'ya
sipariş ettiğimiz
elektroansefalografi
aleti geldi; çalış-
maya başladı. Aldığımız
neticeleri
Türk Tıp Cemiyeti ve
Nöropsikiyatri
Cemiyeti'ne tebliğ ettik.
Multipl Skle-
roz ve miyopati
sahasındaki çalışma-
rımızı da Türk Tıp
Cemiyeti'ne, diğer
müşahadelerimizi Türkiye
Tıp Encü-
meni, Türk Tıp Cemiyeti,
Nöropsiki-
yatri Cemiyeti'ne takdim
ettik. Lon-
dra'da toplanan
Milletlerarası Akıl
Hastalığı Kongresi'ne
Türkiye'de ço-
cuk cürümleri ve hijyen
mantal hiz-
metleri, Lucerne'de
toplanan Milletle-
rarası Antialkolizm
kongresine de "al-
kolizm bir bünye
hastalığı mıdır?",
"Türkiyede meyve suları" meselesi üzerinde tebliğlerde
bulunduk

- 9) Sklerodermi: Doç. Dr. Kenan Tükel (Nöro-Psikiyatri Cemiyeti)
 10) Paralizi jeneral juvenil: Doç. Dr. Kenan Tükel (Nöro-Psikiyatri Cemiyeti)
 11) Charcot-Marie: Doç. Dr. Kenan Tükel (Nöro -Psikiyatri Cemiyeti) 1948 (7)”

Yine aynı kaynaktan aktarmaya devam edecek olursak;

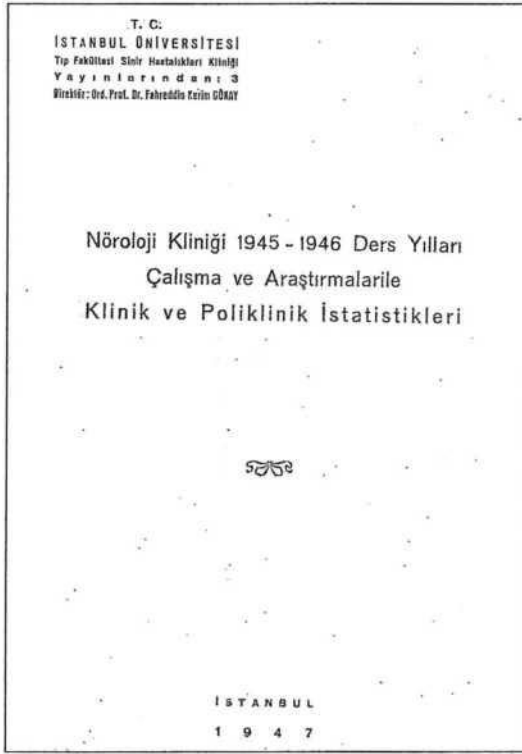
“Seminerler ve Münakaşalı Vak’a Takdimleri

Psikiyatri kliniği ile beraber yaptığımız seminerlere iştirak edilmiş ve aşağıda yazılı mevzular üzerinde konuşulmuştur:

- 1) Psikoanaliz: Dr. Sirun Sarafoğlu
- 2) Reflexler: Erdoğan Noyan
- 3) Extrapiramidal Sistem: Dr. Erdoğan Noyan
- 4) Epilepsi: Dr. Cemal Yüksel
- 5) Şizofreni: Dr. Cemal Yüksel (7)”

Aynı yıllık niteliğindeki kitapta Fahrettin Kerim Gökay, yeniliklerden bazılarını aktararak:

“Penicillin’in ihtilacı tesiri: Son zamanlarda merkezi sinir sistemi hastalıklarında Penicilin’in endolumbal tatbik edildiği vakalar gittikçe artmaktadır. Şimdi parenteral ve endolumbal Penicilin tatbikatında cevap vermeyen menenjit vakalarında bu madde intraventriculaire yolla zerkedilmektedir. Kafa travmalarında ise Penicilin doğrudan doğruya hasta korteks üzerine tatbik edilmektedir. WALKER ve JOHNSON bir ventriculitis vakasında ventrikül içerisinde Penicilin zerkinden sonra meydana gelen ihtilacı hamleler sebebi ile bu meseleyi ele almışlar; sıçan, kedi, köpek ve maymunlara ticarete bulunan Penicillin’i lokal olarak kortekse in- trakortikal, intralumbal, intrasisternal ve intraventriküler zerkler yapmak suretiyle denemişlerdir. Neticede Penicillin’in antibiyotik ve konvülsiv tesirinin birbirine sıkı bir surette bağlı olduğunu görmüşlerdir. Zira kaynatmak sureti ile, acide mah-lül haline getirmek veya alkol içinde eritmekle her iki tesir de azalıyor veya ortadan kalkıyor. Bu suretle insanda doğrudan doğruya korteks’e tatbik

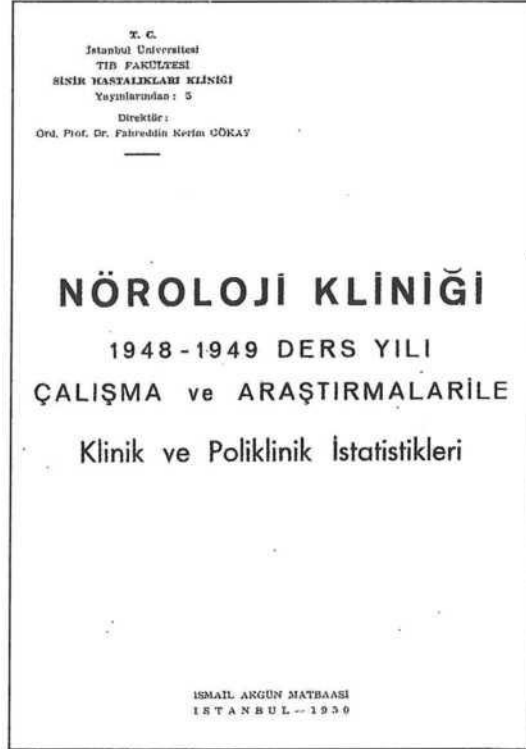
1947'de yayımlanan yıllık kitabı

1941:

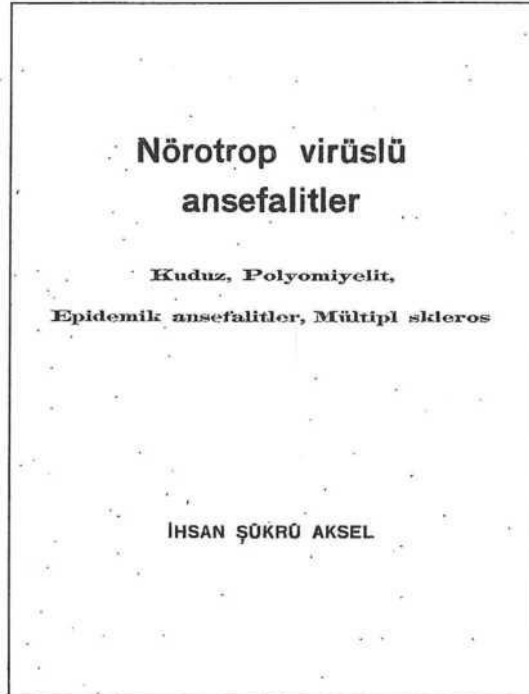
1. "Torsiye spazmı vakası: Türkiye Tıp Encümeni'nde Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay
2. Claude Bernarde-Horner ve Bra-wun-Sequard arazi gösteren medulla travması: Türkiye Tıp Encümeni'nde Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay
3. Cinsi kudretin insan hayatı üzerindeki tesiri, bülüş psikolojisi Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay
4. Sıkıntılıların Psikopatolojisi: Akıl Hıfzıssıhhası Cemiyeti'ne Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay
5. Sinir harbi psikolojisi: Tıp Dünyası. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay
6. Psikiyatride şok tedavisinden alınan neticeler: Türk Tıp Cemiyeti'ne tebliğ. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay
7. Tütünün psikolojik tesirleri: Milli Eğitim Bakanlığı'nın arzusu, Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay
8. Akıl Hastalıklarının tekevvüne tesiri, Diyarbakır Üniversite Haftasında: Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay
9. Nöro Psikiyatride konulıklar Diyarbakır

griftlikleri bir tarafa bırakacak olursak, umumi hey'etile Newyork Nöroloji Enstitüsü Newyork'u teşkil eden parçalardan biri olan Manhattan adası üzerinde Hudson Nehrine karşı kurulmuş Medical Center grubuna dahil müessesesidir. Medical Center: Bebek hastanesi, halk sıhhati departmanı, kadın hastalıkları hastanesi, Kolombiya Tıp Fakültesi ve Klinikleri, hususi hastalar için Harkness ldiniği, Nöroloji Enstitüsü, Psikiyatri Enstitüsü, Göz hastalıkları enstitüsü, Hemşire mektebi, Bardhall adında takriben 500 talebenin her nevi modern ihtiyacına tekabül edebilecek talebe yurdundan i- barettir. Bütün bu binaların inşa ve tefrişi işi 1929 senesinde tamamlanmıştır. Resimde bazı kısımları birbirinden ayrı görünen binaların hepsi yer altı yoluyla birbirlerine birleşmiş vaziyettedir. Binaların esas çatısı demirden yapılmış, parçalar arası ise taşla, dış yüzleri açık sarı renkte mücella tuğla ile örülmüştür.

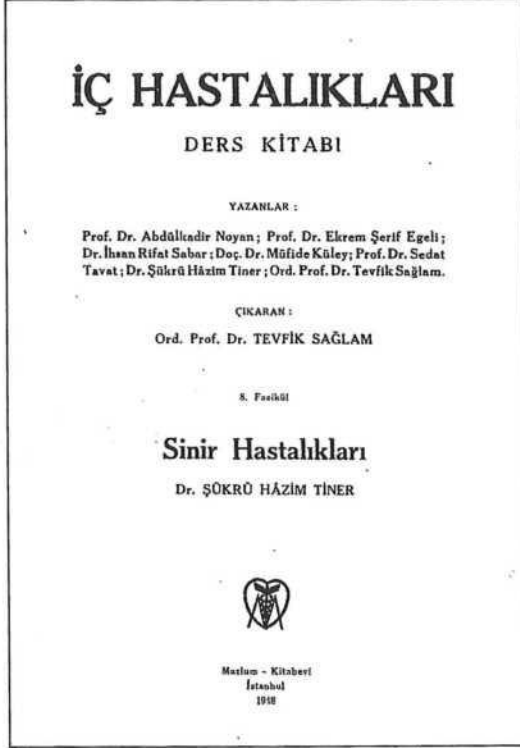
Enstitü 123 umumi, 16

1948-1949 Ders Yılı Nöroloji Kliniği Yıllığı

İhsan Şükrü Aksel'in Nörotrop virüslü ansefalitler isimli kitabının kapağı

İstanbul Tıp Fakültesi hocalarının yazdığı İç Hastalıkları Ders Kitabı'nın kapağı

departmanı şefleri aynı zamanda fakültenin hocaları. Nöroloji tedris bakımından fakülteye Nöroloji enstitüsünden maada mont, Sinai ve Montefiore hastanelerinin Nöroloji departmanları da bağlı bulunmakta ve bu kısımların şefleri de fakültenin hocaları sayılmaktadır.

Profesör Salmon'un idaresi altında bulunan Nöroloji Polikliniği (Vanderbilt Poliklinik binasında 1-Umumi Nöroloji, 2-Nöroşirurji Departmanı, 3-Adede hastalıkları departmanı, 4-Multipl Scleroz departmanı, 5-Muhiti sinir hastalıkları departmanı, 6-Ekstramidat sistem hastalıkları departmanı, 7-Çocuk Nörolojisi departmanı, 8-Epilepsi departmanı olmak üzere 8 kısımdan müteşekkil."

1950 basımı olan Nöroloji Kliniği yıllığı ise Fahrettin Kerim Gökay'ın bir yıl önce çekilen fotoğrafı ile başlamakta, anı

İstanbul Klinik Dersleri'nin Mazhar Uzman Özel Sayısı

rescence senil plaklar ve intranörol fibriller; beyinde atröpi görünür. Basal gangli-onlarla cerebellum sağlamdır.

Evvelce sanıldığı gibi vasküler değil degenerativ bir hastalık olduğu için (Spatz, vam Bogaert v.s.) bu bahiste ve kısaca yazmayı uygun bulduk.

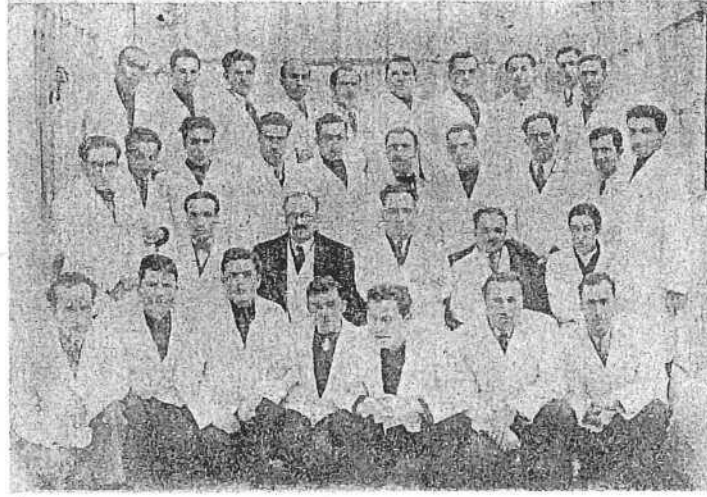
Hastalık 40-55 yaşları arasında ve presbyophrenie gibi başlar. Evvela yeni şeyleri unuttur. Konuşurken kelimeleri bulamaz. İlerledikçe zaman ve mekan mefhumlarını kaybeder. Bilmeden ve farkında olmadan sokak sokak dolaşır, hatıra ve hafıza siir'atle geriye doğru silindiği için gittikçe (mazisinde yaşayan insan) halini a- lır. Bunlara aphasia ve apraxide eklenir. Cerebral arterio skleroziste olduğu gibi fo- kal belirtiler, fokal konvulsyonlar; fundusta "gümüş tel" manzarası görülebilir. Genel olarak 2-3 sene sürer. Daha uzun sürdüğü de vardır. Bunaklık ve spastiside ile yahut araya karışan bir hastalıkla sona erer. Ailesel şekli de görülmüştür. Tedavisi yoktur. Cemiyetin ve ahlakın müsaade etmeyeceği şeyleri yaparak haysiyet ve şerefini kırabilir. Kanunun suç saydığı hareketlerde bulunabilir. O sebeple bir hastaneye kapatmak daha doğru olur." (10)

1951'de vefat eden Mazhar Osman'ın ardından İstanbul Klinik Dersleri'nin A-ğustos-Eylül 1951 Cilt 5, Sayı 25 Mazhar Osman Uzman özel sayısı yayınlanmıştır. Mazhar Osman'ın kurucusu olduğu "İstanbul Serriyatı'nın özel sayı hazırladı-

geldiği nokta çok iyi görülebilmektedir. Farmakoloji bugünkü düzeyde değil, görüntülemeye bırakınız bilgisayar teknolojisinin X-ray bile yer yer kullanılabilmekte, tanı tamamen klinik verilerle konabilmektedir. Frengi gibi hastalıkların Nörolojik ve psikiyatrik sonuçları çok görülmekte, kitaplarda bu konunun ağırlıklı olması da doğal. Örneğin bu kitapta Alzheimer hastalığı bu bölümde olduğu kadar yer alır.

"...Bu tabloyu Alzheimer yazmış fakat ayrı bir hastalık olarak almamıştı. Onu ayıran ve ismini koyan Kraepelin olmuştur.

Anatomi bakımından ihtiyarların kortikal atrofisinden pek farkı olmadığı için buna vaktinden önce beyinsel ihtiyarlama; presenil psychosisde denilmektedir. En ziyade L. frontaliste olmak üzere kortelcsin bütün tabakalarında yaygın ve ilerleyici bir değene-

İstanbul Klinik Derslerinde yayınlanan bir resim. Mazhar Osman Uzman, Hayrullah Diker ve Fahrettin Kerim Gökay talebeleriyle birlikte.

ğı bildirilmekte, bu sayıda Dr. Necmettin Polvan, Mazhar Osman Uzman'm ölümü ile ilgili olarak:.

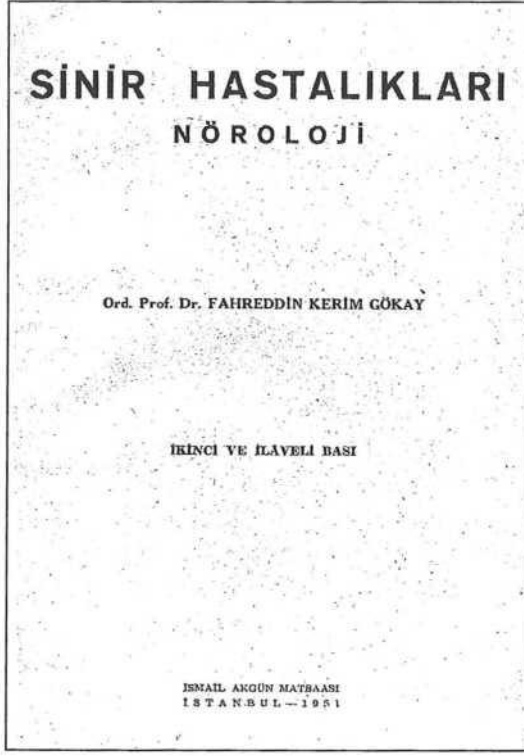
"Mazhar hoca'yı asistanlığımdan itibaren tanıyorum, insanda hayranlık uyandıran bir şahsiyeti vardır. İlim uğruna bitmez tükenmez gayretleriyle hepimize örnek olmuştur.

Hoca olarak eşsiz bir kabiliyeti vardır. Gayet natuktur. En güç mevzulara kolaylıkla giriverir, mükemmel şekilde öğretir ve daima öğrenirdi. Yakın zamana kadar bütün ilmi yenilikleri takipten vazgeçmemiştir.

Genç yaşta hocalık liyakati göstermiş, benim hocama bile hocalık yapmıştı. Bugün memleketin ileri gelen akliyecilerini yetiştirmekle inkar edilmez emekleri vardır.

Alaka ve şefkatiyle bir baba, ilim ve irfaniyle bir üstad, şefkat ve nezaketiyle hakiki bir centilmendi. İnce ve esprili idi.

Diyebilirim ki, temenni ettiği şekilde ebediyete intikal etti. Hürmetle andığım hatırası, içimde gıpta hissini uandırıyor."

Fahrettin Kerim Gökay'ın Sinir Hastalıkları Kitabı

tıktan sonra Frontal lob ve Frontal lob lezyonu ile ilgili psikozları şöyle tanımlamaktadır:

- 1- Hipomani-
- 2- Can sıkıntısı hali
- 3- Moria ve seksüel erotizm
- 4- Depresiv hal
- 5- Apatik, akinetik hal ve kararsızlık halleri
- 6- Katatonik hal
- 7- Psikopatik ve histerik

7- Obsesyon nevrozu

Lobotomi caniler, seksüel perversionu olanlarda, Toksikomanide, postansefalik karakter bozukluklarında denenmektedir. Kronik alkolizmde bir rolü yoktur. Her nevi gayri kabili tehammül ağırlarda çok faydalıdır.

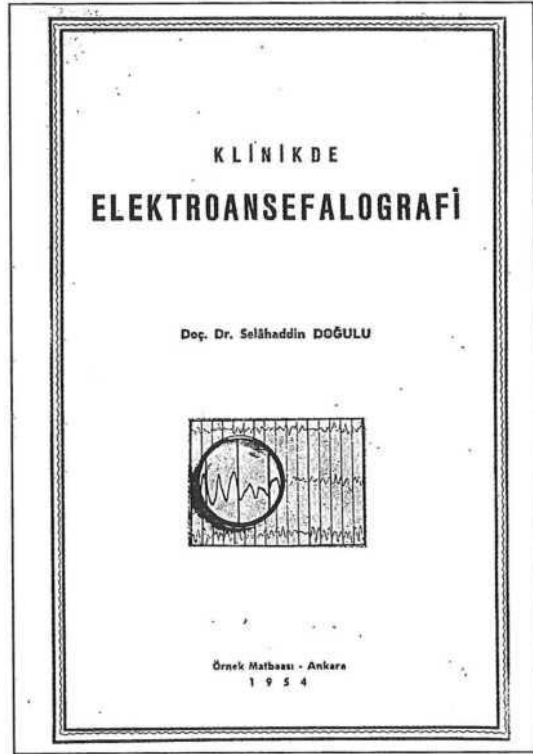
Şimdiye kadar en büyük sayıda lobotomi ve trans orbital lökotomi yapan Walter-Friemann ve Watts, ameliyattan sonra hastaların pek azında altürüst hisler ve içtimai duyunun mahfuz kaldığını ve. her iki ameliyat tarzının da ibda kabiliyetini tamamen ortadan kaldırdığını beyan etmişlerdir. (11)

Döneminin ünlü hocalarından Fahrettin Kerim Gökay'm 2. baskısını 1951'de yaptığını öğrendiğimiz Sinir Hastalıkları (Nöroloji) kitabının önsözünde Gökay şöyle devam etmektedir:

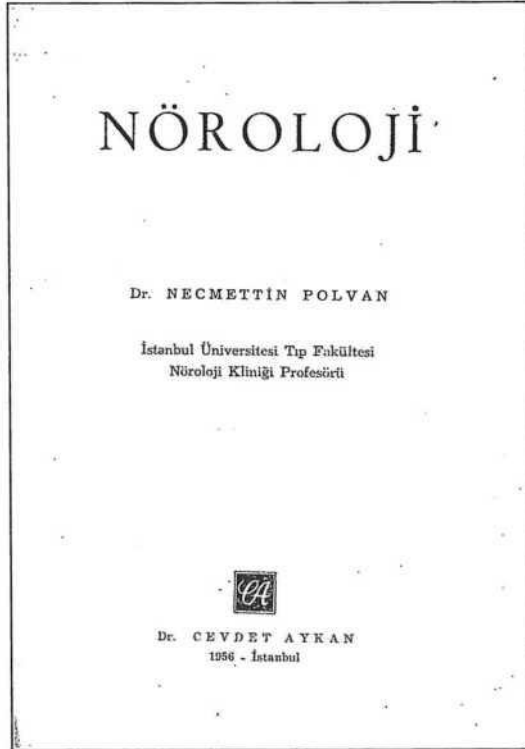
"Bugün kitabımın 2. baskısını talebelerime verirken onlardan maddeten ayrı olmaktan mütevellit üzüntümü saklayamayacağım. Fakat onlarla manevi alakam devam

kliniğimiz ve şubemiz her gün yeni bir gelişme göstermektedir.

Klasik bilgileri ve Nöroloji sahasındaki yenilikleri hülasa şeklinde ihtiva eden kitabımız öğretme ve teşhis bakımından bir anahtar vazifesini gördüğü için alaka ile karşılandı. Bu alaka bana 2. baskı cesaretini verdi. Değerli doçentimiz, kıymetli talebem Sabahattin Kerimoğlu'nun gayreti ile ortaya koyduğum 2. baskı hakkında da vefane temennim aziz

Doç. Dr. Selahattin Doğulu'nun Klinikte Elektroansefalografi kitabının kapağı

Dr. Necmettin Polvan'ın Nöroloji isimli kitabı

Nöroloji'yi kurmuştur. Daha önce de belirtildiği gibi Gülhane Tıp Fakültesi'nde Nazım Şakir Şakar ve onun takipçilerinin yönettiği Nöroloji, Ankara Tıp Fakültesi Nöroloji de Şükrü Yusuf Sarıbaş'm (1927-1945 arası Ankara Numune Hastanesi Şefliğini yapmıştır) direktörlüğünde gelişmektedir. İzleyen yıllarda Prof. Dr. Sami Gür'ün yönetiminde Nöroloji, Ankara Tıp Fakültesi Nöroloji ABD'nin bugünkü yapısını oluşturmuştur.

ge Tıp Nörolojinin temellerini atan, 2000'li yıllara taşınmasına büyük katkılar sağlayan Prof. Dr. Bedriye Kot, bu hizmetleri nedeniyle, tüm Nöroloji camiasının takdirlerini toplamıştır.

Cerrahpaşa'da nörojinin gelişiminin temellerini atan ve 2000'li yıllara taşınmasında büyük emek ve katkıları olduğunu hocalarımızdan öğrendiğimiz Prof. Dr. Necmettin Polvan, 1956'da yayınlanan Nöroloji kitabının önsözünde kitabıyla ilgili şunları söylemektedir:

“Nöroloji esas itibariyle anatomi ve fizyolojiye istinat eden bir tıp şubesidir. Bu itibarla kitabın birinci kısmı araz ve sendromların anlaşılmasına yarıyacak tarzda, kısa anatomo-fizyolojik bilgiye, ikinci kısım ise, sebepler gözönünde bulundurularak, hastalıklara tahsis edilmiştir.

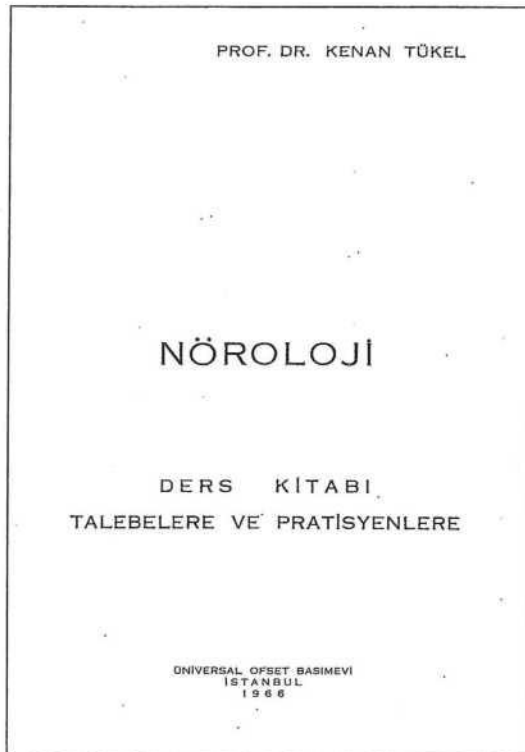
Birinci Cihan Harbi'nde patlak verip bütün dünyaya yayılan epidemik ansefalit, o zamana kadar nevroz gibi kabul edilen birçok hastalıkların mahiyetini ortaya koymuş ve bu tarihten itibaren derin araştırmalara zemin olan Nöroloji büyük bir gelişmeye mazhar olmuştur.

Beyin urları, periferik ağrılı sendromlar ve elektro-fizyoloji bakımından sinir cerrahisinde mesnet teşkil eden Nöroloji, metabolizma merkezlerinin hipotalamusta keşfinden sonra, dahili tıp gibi, bio-şimik metodlarla kesif bir araştırma

devresine girmiş ve nöro-hormonal alandaki çalışmalar ise Nörolojiyi bugünkü tababetin belli başlı dayanak noktalarından biri haline getirmiştir.

Birçok eserlere başvurmak sureti ile bütün bu gelişmeleri hülasa etmeye çalıştığım bu kitapta, imkan nisbetinde anahatlardan inhiraf etmemekle beraber, tıbbın bütün ihtisas şubelerine ait hastalıklar arasında büyük bir yekun tutan psikonevrozları nöro-fizyolojik ve psiko-analitik bakımından gözden geçirmeği de bir zaruret telakki ettim. Bu sebeple psikonevrozlara tahsis edilen sayfeler, kitabın hacmi göz önüne alınırsa, biraz fazla yer işgal eder gibi görünmektedir.” (13)

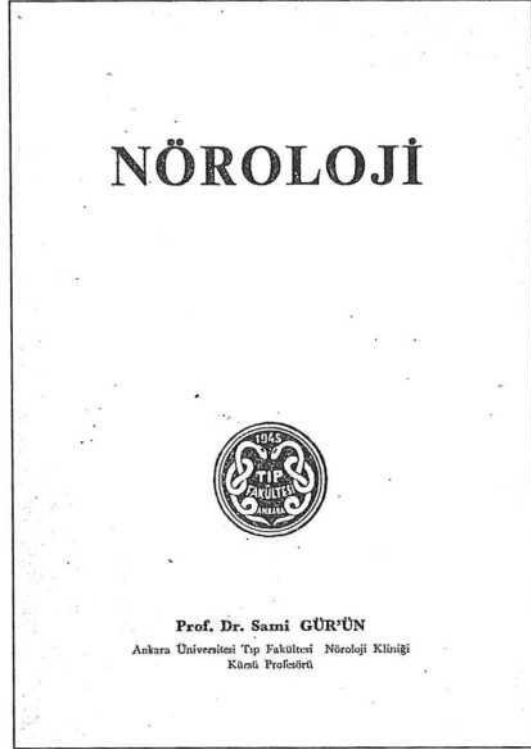
İstanbul'da ihtisas yapıp „ Amerika'da çalışma ve araştırmalarda bulunan Dr. Turgut Zileli ve Dr. Orhan Kalabay yurda döndükten sonra, Hacettepe

Prof. Dr. Kenan Tükel'in Nöroloji Ders Kitabı

tepe Tıp Fakültesi Nörolojinin kurulmasında ve gelişmesinde yer almışlardır. Prof. Dr. Turgut Zileli'riin de Hacettepe Tıp Fakültesi Nöroloji kliniğinin 2000'li yıllara taşınmasında büyük emek ve katkıları olmuştur.

Cerrahpaşa'dan ayrılıp Çapa'ya Nöroloji Kliniği kurmak üzere giden Prof. Dr. Kenan Tükel, bugünkü İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji ABD'nin, Şükrü Yusuf Sarıbaş'm (1962) vefatından sonra klinik direktörlüğüne geçen

Prof. Dr. Sami Gürün'ün Nöroloji Kitabının kapağı.

Perihan Baslo'nun hazırladığı Nöroloji Albümü

dım ve Ökay Vural sırası ile klinik direktörlüğüne gelerek bayrağı yüksekte tutmuşlardır. Erzurum'da Mehmet Öz-topçular, Fikret Ünsal GATA'dan ayrıldıktan sonra önce Diyarbakır Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji kliniğinde, sonra da Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji kliniğinde çalışmalarını sürdürmüştür. Sezer Komsuoğlu önce Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji kliniği'ni, sonra Kocaeli

Bursa Uludağ Tıp Fakültesi Nihat Balkır hoca ile beraber İstanbul kökenli Prof. Dr. Erhan Oğul'la güçlenmiş 2000'li yıllara taşınmıştır. Antalya'da Prof. Dr. Korkut Yaltkaya hocamızı anmadan Nörolojiden bahsedilemez. Ankara Tıp Fakültesi Nöroloji kliniğinde Doçent olan Prof. Dr. Korkut Yaltkaya, bugünlerde var olan kliniğin de temel taşlarını koymuş oldu.

Önceleri Ankara, İstanbul ve İzmir'de sınırlı olan tıp fakülteleri, sırasıyla Erzurum, Diyarbakır, Bursa, Adana, Antalya, Trabzon ve tüm Türkiye'ye yayılmış, başlangıçta gelişmiş tıp fakülteleri, patronajında kurulan bu tıp fakülteleri Nöroloji ABD'leri (birçokları Cerrahpaşa kökenli olup, Prof. Dr. Perihan Baslo Cerrahpaşa'da Nörolojide bunun öyküsünü çok güzel anlatmaktadır.) zamanla kendi kadrolarını geliştirmişlerdir. Bu kitapta bu serüven anlatılmaktadır.

Benzer bir serüven de eğitim hastanelerinde görülür. Toptaşı Bimarhanesi'nin Bakırköy'e taşınması ile Mazhar Osman ekibinden, Hamburg'da Nonne'nin yanında kendisini geliştiren Şükrü Hazım Tiner'i 9 ve 35. servis şefi olarak görüyoruz. Şükrü Hazım Tiner sonra Haseki ve Şişli Etfal'de Nöroloji şefliği'ne devam eder. Arkasından A. Şükrü Emed aynı yolu izleyerek kısa bir süre Vakıf Gureba sonra Haseki ve daha sonra da Şişli Etfal hastanesi Nöroloji şefliklerine atanır. Bakırköy'de sırasıyla Dr. Faruk Bayülkem, Dr. Yıldırım Aktuna Nöroloji şefi ve başhekim olarak yerlerini almışlardır. Haydarpasa Numune'de Dr. Nevzat Eşref Bengisu ile başlayan Dr. Ethem Vassaf Akan ile devam eden, Dr. Rasim Hatipoğlu ile gelişen Nörolojide 1962'de Dr. Fettah Demirhan'la beraber asistan, başasistan, şef yardımcısı olarak birçoklarımızın hocası olan Dr. Ahmet Çalışkan'ı görüyoruz. 1976 yılında klinik şefliğine Dr. Necati Ay dinel gelir. Bugünkü kadronun çoğu Dr. Necati Aydmel döneminde yetişir, gelişir.

Haseki'de ise A. Şükrü Emed'den sonra o zaman Doçent olan Dr. Coşkun Öz- demir'i şef olarak görmekteyiz. Dr. Özdemir bu görevde 6 yıl kalmış, 1968'de İstanbul üniversitesi Tıp fakültesi Nöroloji Kürsüsü'ne

Ankara'da ise GATA ekibinden Prof. Dr. Şükrü Yusuf Sarıbaş'ı Ankara Numune'de 1927-1945 arası klinik şefi olarak görmekteyiz. Ankara Numune'de Nörolojinin gelişmesine katkılarda bulunan Dr. Münif Sanan'ı onlardan sonra yakın zamanlarda emekli olan Dr. Sabahat Gürçay'ı anmadan geçemeyiz. Ankara Hastanesi'nde Prof. Dr. Sami Gür'ün'e ek görev verilerek Nöroloji kliniği eğitimi başlatılmış, Dr. Nazmi Barlas, Dr. Mukadder Sengir Okan, Dr. Muhlis Yurdakul'un şefliğinde bugünlere taşınmıştır.

İzmir Devlet Hastanesi'nde (Bugünkü adıyla İzmir Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi) 1939 yılında ilk Nöropsikiyatri (Emrazı Akliye ve Asabiye) uzmanı olarak Dr. İsmail Ziya Tıregöl'ü görmekteyiz. 1960'lara kadar Dr. Kemal Osman Bozkurt (Ege Tıp

Karabet Varvar'ın kitabı

Fakültesi Nöroloji ABD'sinin ilk kurulmuş öğretim üsü

telcin şefliğe geçmiştir. SSK Tepecik Hastanesi'nde Dr. Fatma Türkan Alatan'm Nöroloji şefi olarak (1978) atanması ile Nöroloji eğitimi başlamıştır. Şefin ayrılması ile eğitim uzunca bir süre aksamıştır. 1993'te Dr. Yaşar Zorlu'nun klinik şefi olması ile eğitim tekrar başlamıştır. SSK İzmir Eğitim Hastanesi'nde (Buca) eğitim faaliyeti 1982'de Doç. Dr. Nezihe Ertekin ile başlamakla beraber, Nöroloji faaliyetleri 1958'de Dr. Faruk Dursunoğlu ile başlamıştır. Günümüzde ise Doç. Dr. M. Gedizlioğlu ile eğitim faaliyeti devam etmektedir.

KAYNAKLAR:

1. Perihan Baslo, Cerrahpaşa Nöroloji Albümü, İstanbul (1982)
2. Dr. Fethi Erden, Türk Hekimleri Biyografisi, İstanbul 1948
3. Kenan Tükel, Türkiye Nöroloji Tarihçesi.
4. Faruk Bayülkem, Türkiye Nöroloji Tarihçesi.
5. Mazhar Osman Uzman, Sinir Hastalıkları, Cilt 2, İstanbul (1936)
6. L. Rimbaud, Hayrullah Diker, Sinir Hastalıkları, İstanbul (1940)
7. Nöroloji Kliniği, 1946-1947 ve 1947-1948 Ders Yılları Çalışma ve Araştırma
ları ile Klinik ve Poliklinik İstatistikleri, 4.
İstanbul (1949)
8. Nöroloji Kliniği, 1948-1949 Ders Yılları Çalışma ve

Türkiye’de Nöroloji'nin Gelişmesi

Prof.Dr. Kenan TÜKEL

Memleketimizde öğretim üyesi, kliniği, polikliniği ve eğitimi ile yani klasik manada Nörolojinin kuruluşu, 1899 yılına rastlar.

Ondan evvel, elbette ki Nöroloji konusunda dersler verilmekte idi. Dahiliye kürsüsü hocası Fevzi Paşanın, beyin ve medulla spinalis hastalıklarını, kendine has tarzda anlatışının, talebeler tarafından büyük bir ilgi ile takip edildiğini, hocalarımız yazıyorlar. Aynı şekilde ve hemen o sıralarda, cerrahlığı kadar İstanbul Belediye Başkanlığı ile de şöhret yapmış olan Cemil Topuzlu Paşa'nın, icabında, kraniyatomiler yaptığı da bildirilmektedir.

19. yüzyıldan çok önceleri, Osmanlı ve Selçuklu Türklerinin Nöro-Psikiyatri vakalarında şifa dağıtmaya uğraştıklarını hepimiz biliriz. Medeni dediğimiz ülkelerde, özellikle psikiyatrik vakaların çeşitli inançlarla yakıldığı, asıldığı veya prangaya vurulduğu bir dönemde, Selçuklu ve sonradan Osmanlı Türkleri bu hastalara darüşşifalar kurmakta ve tıbbi tedavinin yanında müzikoterapi ile onları iyileştirmeye çalışmaktaydılar. Fatih Sultan Mehmed'in darüşşifasında çalışan personel içinde en fazla maaş, akıl ve sinir hastalıklarına bakanlara verilmekte idi. Fatih bu hastalar için bir saz takımı kurdurtmuş ve daha da ileri giderek, hastalık çeşitlerine göre uygulanacak musiki makamlarını bile bir bir tayin etmiştir.

1870'de Beykoz'da dünyaya gelen Raşit Tahsin, 1892'de Askeri Tıbbiye'den yüzbaşı rütbesi ile ve sınıf birincisi olarak mezun olur. Bu vasıfları

se başhekim muavinliği ve nöropsildyatri hocalığına tayin edilir. Sene 1899'dur. Raşit Tahsin Hoca,

İlk psikiyatri hocası Raşit Tahsin Gülhane'de vizite sırasında

O sırada Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye Kadırga'dadır. Oraya da nöropsildyatri dersi konur. Dersin fahri muallimliği yine Raşit Tahsin Hoca'ya verilir. Kendisine muavin olarak, 1895'den beri dahiliye kürsüsüne bağlı olarak Nöroloji dersi veren ve 'Lofçalı'diye tanınan Derviş Bey, imtihanla alınır. Derviş Bey, başlangıçta bir dahiliyeci idi. İlk görevi de Haseki hastanesindeydi. Bu görevde iken, zamanın Belediye Başkanı Rıdvan Paşa'nın hastanelere gereken alakayı göstermediğini öne sürdüğü için, 'tenzili rütbe'ile yani rütbesi indirilerek Toptaşı Bimarhanesi'ne tayin edildi. Derviş Bey, Toptaşı'nda kendisini sıkı bir çalışmaya vermiş, Nörolojiye merak sarmış ve sonunda imtihanı vererek nörolog olmuştur. Daha evvel de belirttiğim gibi, Mülki Tıbbiye'de nöropsildyatri kürsüsü kurulunca, oranın fahri direktörlüğüne getirilen Raşit Tahsin Hoca'nın yanına ye yine imtihanı kazanarak muavin olur ve resmen Nöroloji hocası sıfatını kazanır.

Fahrettin Kerim Gökay hocamızın, 'Lofçalı Derviş

Pepo Akşiyote

Memleketimizde Nörolojinin doğuşu veya kuruluşu diyebileceğimiz bu dönemde, hatırlanması gereken isimlerden biri de Pepo Akşiyote'dir. 1903'de evvela Mülkiye Tıbbiyesi'nde Nöroloji dersleri veren Akşiyote, Haydarpaşa'daki fakültenin kurulmasından sonra, 1910'da Raşit Tahsin'in kürsüsüne tayin edilmiş ve orada "Resen Tedrise Memur Müderris Muavini" sıfatı ile Nöroloji Kliniği'ni idare etmek ve Nöroloji tedrisatını yapmak görevlerini üstlenmiştir. Bu arada imparatorluğun hudutları içinde bulunan ve sonradan hocalarının çoğu İstanbul'a intikal eden Şam Tıbbiyesi'nde* Nöroloji dersi Dr. Abdi Muhtar Bey tarafından yerilmekte idi.

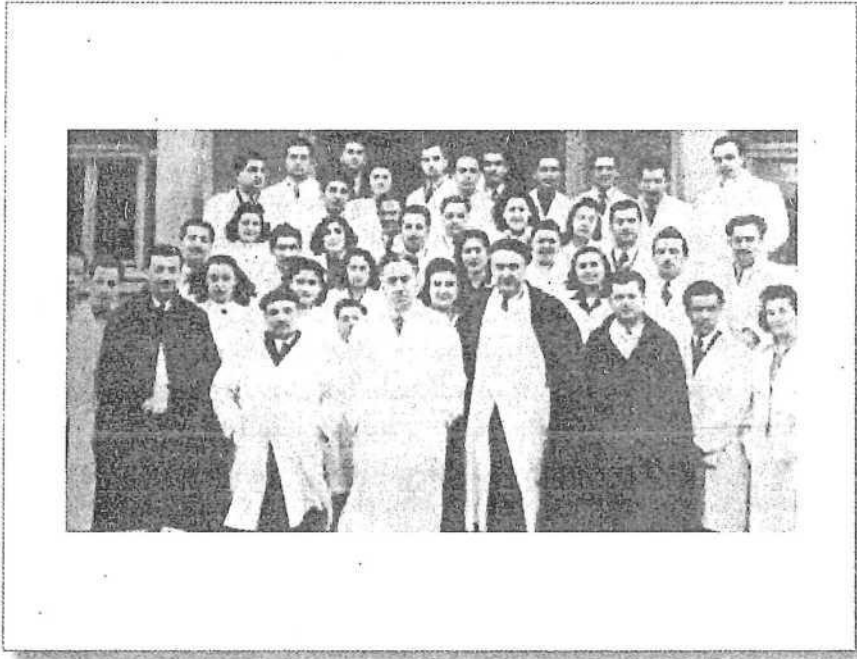
Raşit Tahsin, 1908'de Gülhane'den ayrılmış ve çalışmasını Haydarpaşa'daki fakültede sürdürmüştür. Gülhane'de Raşit Tahsin Hoca'dan boşalan yere asistanlarından Mazhar Osman Hoca getirilmiştir. Mazhar Hoca, 1884 doğumludur. 20 yaşında ve sınıf birincisi olarak Doktor Yüzbaşı olmuş ve bir müddet sonra, çok kıt imlcanlarma rağmen, Almanya'ya gitmiştir. Burada Spielmayer, Spatz; Jacob, Cerletti gibi hocaların yanında çalışmış ve dönüşte Gülhane'de Raşit Tahsin Bey'in kürsüsünde asistan olmuştur. Raşit Tahsin'in ayrılması başkanlığına getirilen Hoca, Birinci Dünya Harbi'nin başlangıcına vazifede kalmıştır. Haydarpaşa Askeri Hastanesi'ne asabiye müfettişi olarak tayin edilmiştir. Bu arada Mazhar Osman Hoca, revide vanmda, Fransız La Paix Hastanesi'nde çalışmış ve

Mazhar Osman

Yukarıda, Haydarpaşa'daki fakültede, Dr. Pepo Akşiyote'nin Nöroloji derslerini resen vermeye başladığını söylemiştim. Dr. Akşiyote, Birinci Dünya Harbi'nde orduya almış ve askerlik vazifesi sırasında, 1916 da tifüsten vefat etmiştir. Bunun üzerine Nöroloji tedrisatını yürütmeye, Haydarpaşa Askeri Hastanesi Başhekimisi ve asabiye mütehassısı, Charcot'nun talebesi Miralay (Albay) Hilmi Kadri Bey tayin edilmiştir. Hilmi Kadri Bey'in, mütareke yıllarında ölümünden sonra, Nöroloji dersleri bir süre Raşit Tahsin'in psikiyatrideki muavinlerinden Dr. Rüştü Recep Duyar tarafından verilmiştir.

Rüştü Recep Bey, bir ara hekimlik hayatından çekilerek taahhüt işleriyle uğraşmış, sonradan bunu yürütemeyeceğini anlayarak, yeniden hekimliğe müracaat etmiş ve Bakırköy'de Adli Servis'in başına getirilmiştir. Bu serviste uzun süre çalışan Rüştü Recep Hoca'dan adli vakaların analizi, teşhisi ve buna göre yazılacak raporların şekli ve üslubu konusunda

Öte yandan Mazhar Hoca'mn ayrılması ile boşalan Gülhane'deki Nöroloji Kliniğinin başına sonradan Generalliğe kadar yükselen Prof. Dr. Nazım Şakir Şakar

masından itibaren 1945 yılına kadar bu görevde kalmıştır. Gülhane, ikinci Dünya Harbi başlarında Ankara'da yapılan binasına taşınmıştır. Nazım Şakir Hoca, anatomi, fizyoloji, biyoloji ve patoloji gibi temel bilimlerden yürüyerek teşhise varan disiplini hep korumuş ve memlekete bir çok kıymetli hekim yetiştirmiştir. Çoğu akademik hayata giren bu asistanlardan Şükrü Yusuf Sarıbaş, Rasim Adasal, Necmettin Polvan, Sami Rıza Gür'ün, Gıyas Ünsal, Selahattin Doğulu ve Nevzat Akabay şu anda hatırladığım birkaç isimdir. Görüleceği gibi bu isimlerden bir çoğu sonradan kurulan Ankara Tıp Fakültesi'nin öğretim üyeliklerini üstlenmiş arkadaşlardır. 1945 yılının Ekim ayında, o zaman Gülhane'nin dahiliye hocası ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün doktoru olan Prof. Dr. Zeki Hakkı Pamir'in teşvik ve gayreti ile Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi kurulmuştur. Nazım Şakir Hoca da fakültenin nöro-psikiyatri kürsüsü başkanlığına getirilmiştir. Ancak, kısa bir süre sonra bazı prensip meselelerinde anlaşmazlığa düştüğü için, Gülhane'yi Selahattin Doğulu ve Nevzat Akabay'a, fakültede Nörolojiyi Şükrü Yusuf Sarıbaş'a ve psikiyatriyi Rasim Adasal'a devrederek emeklilik hayatına çekilmiş ve bir daha hiçbir görev kabul etmemiştir.

Hayrullah Diker

Görülüyor ki, Nöroloji evvela 1899'da Raşit Tahsin tarafından psikiyatri ile müşterek bir tarzda kurulmuş ve ilk olarak da İstanbul Tıp Fakültesi bünyesinde, 1924'te müstakil bir kürsü haline gelebilmiştir.

Bu kuruluş dönemini, kendisini ispatlama ve tabiri mazur görünüz, iki ayağı üzerinde durabilme dönemi takip etmiştir. İtiraf etmek isterim ki bir kısmını şahsen de yaşadığım bu dönem çok defa başarı ile sonuçlanmayan mücadelelere sahne olmuştur. Mücadele dediğim zaman üniversite ve Sağlık Bakanlığı bünyesinde yapılanları kastediyorum. Pratik hayatta karşılaştıklarımız, resmi kuruluşlardakinden 'bin better'dir. Nöroloji ve nörolog, yıllar boyu diğer tababet şube disiplinlerince kulak ardı edilmiş ve kendilerine ancak 1950'lerden sonra bir yer verilmeye başlanmıştır. Aranızda bulunanların hepsi değilse bile bir çoğu, gerek büyük merkezlerde gerekse diğer bölgelerde, belki hala böyle anlayışlara tanık oluyorlardır.

Gelişmeye 1924'ten sonraki yıllar ile devam edelim; Hayrullah Hoca, filhakika müstakil bir Nöroloji kürsüsünün başına getirilmişti. Ancak, Kliniği Haydarpaşa'daki binada bir sığıntı halindeydi ve yardımcı olarak da çok kere bir tek asistanla çalışmakta idi. Bunlardan en meşhuru, sonradan Bakırköy ve Haydarpaşa Numune Hastaneleri'nde Nörolog olarak çalışan rahmetli Dr. Rasim Hatipoğlu'dur. Bu sırada Raşit Tahsin Hoca, hastalığı sebebi ile eski yapıcı kişiliğini kaybetmişti. Fakülte kurullarında Nöroloji'ye destek olamıyordu. Zaten, psikiyatri kürsüsünde de nisbi bir çözülme vardı. Fahrettin Kerim, müderris muavini (şimdiki Doçent) sıfatı ile kendisine vekalet etmekteydi. Diğer muavin Osman Cevdik (Çubukçu) fizyoterapi için Fransa'ya gitmişti. Bu gevşeklik, 1933'te yapılan meşhur Üniversite Reformu'na kadar devam etti. 1933'te fakülte Haydarpaşa'dan İstanbul'a taşındı.

Ben o sene üçüncü sınıfa geçmiştim. Bu itibarla Haydarpaşa'daki fakültede son okuyan, bizim sınıf olmuştur. 1933 Üniversite Reformu da Nörolojiye büyük imkanlar sağladı denemez. Mazhar Osman Hoca psikiyatri kürsüsünün başma getirildi. Raşit Tahsin Hoca, kadro dışı bırakıldı. Mazhar Osman Hoca, psikiyatri kürsüsünün Bakırköy kampüsünde bulunmasını önerdi. Reformun başı ve uygulayıcısı olan Prof. Malche da bunu kabul etti. Bu istek ve karar belki yerinde idi ama Mazhar Hoca, Nöroloji kürsüsünün de Bakırköy kampüsüne taşınmasını önerdi ve bu hususu da Malche'a kabul ettirdi. Bu istek ve karar yerinde değildi. Çelebi mizaçlı bir bahriyeli olan Hayrullah Hoca, buna lüzumu kadar direnmedi. Nöro- loji'ye, Bakırköy'de akıl hastalarına mahsus ikinci Servis'i tahsis ettiler. Bu bir talihsizlikti. Ancak, bütün bu talihsizliklere karşı Hayrullah Hoca'nın kimseye nasip olmayacak bir talihi vardı. O da reformda kürsüye Doçent olarak Esad Raşit Tuk- savul'un tayin edilmesi idi. Raşit Tahsin Hoca'nın oğlu olan Esad Raşit,

Fahrettin Kerim Gökay

O zaman tek fakülte ve tek Nöroloji kürsüsü olan, İstanbul Tıp Fakültesi'nde, Nöroloji Kürsüsü'nün

Fahrettin Kerim Gökay seçildi. Eski asistanlar askere alınmışlardı. Evvela beni, psikiyatriden Nörolojiye naklettirdi. İkinci Dünya Harbi'nin en karanlık ve en kritik günlerini yaşıyorduk. Fahrettin Kerim Nöroloji Kürsüsü'ne yeni asistan kadrosu sağladı ve bir çalışma düzeni meydana getirmeye başladı. Ben asistandım, ancak devamlı çalışmıyor, ikide bir askerlik görevine çağrılıyordum. Hoca'nın gayret ve enerjisini çoğunuz hatırlıyacaksınız. O sırada açılan Doçentlik imtihanını kazanan Necmettin Polvan da kürsüye katıldı. (1942) Yavaş yavaş geliştirdik. Harbin sonu, hocanın gayreti ile bir atılım dönemi oldu. Bu sırada, yukarıda da belirttiğim gibi, Gülhane, Ankara Tıp Fakültesi'ni doğurmuştu. Fahrettin Hoca durmuyor, yurt içinde ve dışında araştırmalar yapıyor ve harp boyu duyup işitmediklerimizi yerinde tetkik ediyor, uluslararası kongrelere katılıyordu. Gayesi, bir taraftan yanında çalışanların bilgi ve görgülerini artırmak, diğer taraftan da kliniği şehre taşıyarak, daha iyi imkanlarla gelişmesini sağlayıp, klinikler arası işbirliğinden faydalanmaktı. Bu sırada harp bitmişti ve memleketimizin dış dünya ile teması giderek artıyordu. O ara bizler için iki olay, bu teması sağlamak yolunda büyük yardımcı olmuştur. Bunlardan birincisi 1946'da çıkarılan Üniversite Muhtariyet Kanunu'dur; 4936 Sayılı Kanun da denir. Bu kanunla üniversitelere ilmi ve idari muhtariyet verilmekteydi, bu iyi bir şeydi. Ancak üniversitenin çalışması ve gelişmesi için gerekli parasal yardım ve imkanlar, yalnız ve sadece devlet tarafından karşılanmaktaydı. Parasal bağımlılığın, muhtariyete sekte vurduğu sonradan sık sık görüldü. Bu kanunun iyi tarafı 62. Maddesi'dir. Bu maddeye göre, fakülte kurullarınca verilen izin karşılığı, öğretim üyeleri ve bazı şartlarda yardımcılarını, bilgi ve görgülerini artırmak için maaşları oralarda kendilerini geçindirebilecek bir seviyeye ayarlanmak şartı ile belirli bir süre için dünyanın tanınmış kliniklerine gönderiliyordu. Nitekim içinde Necmettin Polvan ve Feyyaz Berkay'm da bulunduğu ilk beş kişilik grup, 1946 sonlarına doğru Amerika Birleşik Devletleri'ne gittiler. Polvan,

Fahrettin Hoca, 1947 Paris Kongresi'nden dönüşünde bana, EEG'nin önemin- den uzun uzadıya bahsetti. Anlaşılan, kongreye katılanlar arasında Jasper'den çok etkilenmişti. Bana Paris'te Fischgold'un yanında çalışmam için bir anlaşma yaptığını söyledi. Pek de memnun kalmadım ama hocanın ve fakülte kurulunun arzularını yerine getirmek için kalkıp gittim. Harpten çıkmış, açlık, sefalet, sosyal ve politik çalkantılar içindeki Paris'te beş altı ay geçirmek, benim için hiç de kolay olmadı. Ancak orada çok şeyler görmek, öğrenmek ve zamanın şöhretlerini tanımak fırsatını da bulduğumu inkar etmemeliyim. Grey Walter sık sık bizim enstitüye gelirdi. Enstitünün bulunduğu binanın üst katında P Puech gibi sonradan Clovis Vincent'in yerine geçen bir nöroşirürjiyen vardı. Onunla yıldızımız çabucak barıştı. Onun klinik ve cerrahi kapasitesinden çok faydalanmıştım. Ayrıca Alajouanine ve Raymond Garcin'in vizitlerine ve klinik konferanslarına katılıyordum. Nöroloji Cemiyeti'nin aylık toplantılarında Guillian, Andre Thomas, Barre, Lhermitte gibilerin vaka takdimlerini ve tartışmalarını dinliyordum. Bu isimler, benim kuşağımdakiler için Olimpos Dağı'nın mabutları idi. Paris'ten dönüşümde Fahrettin Hoca'ya Montreal Nöroloji Enstitüsü'nde Penfield ve Jasper'in yanında çalışma isteğimden bahsettim. Polvan'ın Amerika'da olmasına rağmen bu arzumu kabul etti. Hazırlıklara başladığım bir sırada, bir sabah, Fahrettin Kerim Gökay'm İstanbul'a Vali ve Belediye Reisi tayin edildiğini gazetelerden öğrendim. Hoca, en yakını diye bilinen bana bile, bu meselenin hazırlık safhasından bahsetmemiştir. Herkes, kendisini tebrik için kuyruğa girmişti. Ben bu yeni görevinden dolayı kendisini tebrik etmedim, üzüntümü bildirdim. Fahrettin Hoca engin müsamahası ile bu sözlerimi gülerek karşıladı ve hatta, gazetelerde verdiği beyanatta, hakkımda layık olmadığım methiyelerde bulundu. Ancak, beni üzen bu yeni görevinde Hoca, kürsüye olan sevgisini ve bağlantısını devam ettirdi. 1949'da zamanın Sağlık Bakanı Dr. Kemali Beyazıd'ın da yardımı ile Nöroloji Kürsüsü'nü Bakırköy'den şehre taşıdı. Kadın kısmı Haseki'de idi, ona ben bakıyordum. Erkek kısmı ise

ta vefat etti. Arkadaşım Dr. Ayhan Songar'la beraber başladığımız deneysel nörofizyoloji çalışmaları Cerrahpaşa'dakilerin ne-
dense, öyle menfi davranışlarını gördü ki, zamanın kürsü direktörü olan Necmettin Polvan resmi bir yazı ile beni, bu çalışmalardan men etmek zorunda kaldı. Feyyaz Berkay, genel cerrahiden Nörolojiye nakil ettirdi. Çok dar imkanlar ve güç şartlar altında Nöroşirürjiye başladı. Bu sırada Çapa'da ikinci Cerrahi Kliniğinde Doçent olan sınıf arkadaşım Bülent Tarcan da ufak bir seksiyon halinde nöroşirürjikal müdahalelere başlamış bulunuyordu. O sırada Ege Tıp Fakültesi açıldı. Bizim kürsüden evvela ve muvakkaten Ömer Dürüşken (Desuki) oraya gitti. Sonradan Doç. Dr. Bedriye Kot Nöroloji Kürsüsü'nü kurdu. Bizden yetişen Türe Tunçbay, uzun yıllar Amerika Birleşik Devletlerinde çalıştıktan sonra yurda dönüşünde Ege Tıp Fakültesine katıldı. Türe'nin eşi ve Feyyaz Berkay'm asistanı olan Erdem Tunçbay da yurda döndüğünde Ege'de çalışmalarına başladı ve sonradan Nöroşirürjiyi kurup geliştirdi. Tabii bu kuruluşların ne zor şartlar ve engellemeler altında gerçekleştirildiğini söylemeye gerek yok. Demek, Gülhane'nin Ankara Tıp F
doğurmasından sonra, İstanbul da Ege'yi oluyordu. Yine, bizden Amerika'da bilgi ve görgülerini artırıp y Turgut Zileli ve Orhan Hacettepe Nöroloji'sini kurdular. Sağlık bu atılıma, biraz geç de ol gane kalmadı. Mesela, bakanlık bünyesinde Özdemir, Danimarka ve

Prof. Dr. Orhan
Kalabay

Prof. Dr. Turgut
Zileli

27 Mayıs İhtilali'nin bir sonucu olan 147'ler olayından, en çok İstanbul Üniversitesi ve onun da içinden en çok İstanbul Tıp Fakültesi etkilenmiştir. Nöroloji Kürsüsü, bundan fazlası ile nasibini almıştır. Olayın çalkantıları akut bir tarzda, 60'lı yılların ilk yarısına kadar devam etmiştir. Bu kargaşa içinde dahi, Nöroloji Kürsüsü, çalışma ve ilerlemesine devam etmiş ve yarasını, mümkün olduğunca çabuk sarmaya muvaffak olmuştur. 1967'de Cerrahpaşa Tıp Fakültesi kurulmuş, İstanbul Tıp Fakültesi'nin Nöroloji Kürsüsü de Çapa'daki Psikiyatri Kürsüsünün bir bölümünde, 20 yataklı bir klinikle çalışmasına devam etmiştir.

Bütün zor şartlara rağmen, EEG, EMG labaratuvarları kurulmuş, sonradan Edip Aktin dahiliye, damar cerrahisi ve göz klinikleri ile işbirliği yapmak sureti ile anjiyografik tetkikleri geliştirmiştir. Bu nüve çalışmalarında kendisine yardım edenlerden Gencay ve Reha Tolun, bugünkü gelişmiş Nöroradyolojiyi kurmuşlardır. Böylece memleketimizin Nöroloji kliniklerinde EEG, EMG, Nöroradyoloji, Nöroşirürji rutin çalışma metodları haline gelmiştir. Nöropatoloji alanında ise bu konuda çalışmış başka kürsüye mensup arkadaşların bilgilerinden yararlanılmıştır.

Bu sırada İstanbul Tıp Fakültesi'nde uzmanlaşıp, sonraları Gülhane'de Nöroloji hocası olan Nihat Balkır'a bizim kürsüden Erhan Oğul katılarak Bursa Tıp Fakültesi'nin Nöroloji Kürsüsü'nü kurmuşlardır.

Nöroloji kürsülerinin, başka kürsülerin bir bölümünde sığıntı gibi çalışmasının mahzurlarını hepimiz görüp yaşıyorduk. Gayemiz Nöroloji için inşa edilip, organize olmuş bir binada çalışabilmektir. O sırada, İstanbul Üniversitesi'nin İmar Komisyonu, tıp fakültesine son çehresini verecek toplantıyı yapacaktı. Nöroloji kürsüsünü hiç kimse dikkate almamıştı. Rahmetli Prof. Dr. Osman Yemni, bu hususa dikkatimi çekti. Son toplantı günü, davetli olmadığım halde toplantıya katıldım ve epeyi de istiskale uğradım. Hocam ve dostluğunu kazanmış olduğum Ekrem Şerif Egeli bile, bana 'niye buradasın' der gibi oldu. Hele komisyonun bir üyesi vardı. Öyle şeyler söyledi, öyle dostlar vardı ki biraz daha gencay olsaydım

Bunlar kendisine, TÜBİTAK ve Albert Einstein ödülleri kazandırmıştır. Bana yazdığı bir mektupta, çalışmalarının arasına engellerle karşılaştığını bildiriyor. Bu da bana, 35 sene evvelki günlerimi hatırlatıyor. Gelişmelerin ikincisi de bilgisayarlı beyin tomografisidir. Üniversitelerimizin, kliniklerimizin ve hekimlerimizin büyük teveccühüne mazhar olan bu teknik ve alet, yurt sathına hayret edilecek bir hızla yayılmaktadır. Tıpta her yenilik büyük bir coşku ile karşılanır. A- deta, kendisinden önceki gelenleri unutturur. Nitekim şimdi bazı

Referanslar

- 1- BASLO.E, Cerrahpaşa Nöroloji Albümü- Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları, 1982
- 2- BAYÜLKEM. F., (Editör) Bakırköyde 40 Yıl. 1967
- 3- BAYÜLKEM. F., (Editör) Bakırköyde 50 Yıl. 1977
- 4- DENKTAŞ. H., NÖROLOJİ- II Türkiye'deki Gelişmeler. Cerrahpaşa konferansları

Cerrahpaşa
Nöroloji
Kliniği'nin
Tarihçesi
Prof. Dr. Perihan Baslo

Bu konuya girmeden önce Saym Hocamız Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gö- kay'ın 1943 yılında Tıp Fakültesi Mecmuası yayınlarından, 1942-43 öğretim yılı Nöroloji açış dersi olarak sunulmuş olan "BİZDE VE DİĞER MEMLEKETLERDE NÖROLOJİNİN İNKİŞAFr' başlıklı yazısından aldığım bilgileri orijinal şekliyle aktarmayı uygun buldum. Hocamız şöyle anlatıyordu :

"Memleketimizde asabiye tedrisatı mülki ve askeri tıbbiyelerde evvelce dahiliye hocaları tarafından yapılmakta idi, Merhum Fevzi Paşa'nın nuhayı şevki ve dimağ hastalıklarını kendine has bir selasetle anlattığını hocalarımız naklederler. Mülki tıbbiyesinde bu dersin ilk muallimi, resmi kayıtlara göre, Emrazı Asabiye Muallimi adile Lofçalı Derviş Bey olmuştur. 1277 tarihinde Lofça'da doğmuş, 1303 senesinde mektepten çıkarak bir müddet İnegöl ve Bursa'da belediye hekimliği yaptıktan sonra 1000 kuruş maaşla Haseki Hastanesi dahiliye mütahassıslığına, o- radan da Tıbbiye Mektebi Emrazı Dahiliye muallim muavinliğine tayin edilmiş ve bir müddet sonra Haseki hastanesinde Şehremini Rıdvan Paşa'nın hastaneye karşı alakasızlığını tenkit ettiği için, tenzili maaşla Toptaşı Bimarhanesi'ne memuriyeti nakledilen Derviş Bey bu hastanede büyük bir hızla kendisini ilmi tetkiklere vermiş ve bir müddet sonra açılan müsabaka imtihanını kazanarak emrazı asabiye muallimi olmuştur. Bundan sonra emrazı dahiliye muallim muavinliği vazifesinden ayrılarak yalnız emrazı asabiye tedrisatı ile meşgul olmuştur. Kendisine Meşrutiyetten biraz evvel Mirimiranlık rütbesiyle paşalık tevcih

evvelliği ünvan ile kadroda yer almış ve ilk akliye seririyatım tesis etmiştir. 1903'de evvela Tıbbiyei Mülkiye'ye, 1910'da yeni kurulan Fakülteye Dr. Pepo Akşiyote re'sen tadrise memur müderris muavini ünvan ile müstakil asabiye seririyatım idari ve asabiye tedrisatına memur edilmiştir. Büyük harp esnasında tifüsten vefat eden Pepo Akşiyote'nin yerine Haydarpaşa Askeri Hastanesi Asabiye Mütahassısı ve Charcot 'nun talebelerinden Miralay Hilmi Kadri Bey asabiye tedrisatına memur edilmiştir.

Prof. Dr. Perihan
Baslo

Mütareke yıllarında vefat eden merhumdan sonra bir yıl bu derisi vekaleten akliye müderris muavini hoca Dr. Rüştü Recep idare etmiş, 1924'te bu ders tamamen müstakil bir kürsü haline getirilmiş ve bu kürsüye muallim ünvan ile Prof. Mustafa Hayrullah Diker atılmış ve mumaileyh 1941 senesinde kanuni yaş haddini dolduruncaya kadar bu vazifeyi yapmıştır. 1933'te üniversite kadrosu ile Hayrullah Diker'in yanına Merhum Esat Raşit Doçent olarak verilmiştir. Esat Raşit 1937'de vefatına kadar bu vazifede kalmıştır. Aziz arkadaşım Esat Raşit'in asabiye seririyatında kıymetli çalışmalarına şahit olduk. Hatırasını hürmetle anarım.

Memleketimizde Nöroloji şubesinin terakkisinde Gülhane'nin de büyük rol oynadığını işaret etmek isterim. 1315'de Raşit Tahsin hocamızın kurduğu klinik 1910'da fakülte teşkilatına intikal edince hocalık Mazhar Hoca'ya intikal etmiş, 1918 senesine kadar bu vazifede kaldıktan sonra mütarekeyi mütakip kurulan yeni Gülhane'de bu derse muallim Nazım Şakir seçilmiştir. Gülhane memlekete 30'dan fazla mütahassıs yetiştirmiştir.

Toptaşı Bimarhanesi ve Zeynep Kamil Hastanesi Emrazı Asabiye ve Akliye Hastanesi'nde bugüne kadar 30'a yakın mütahassıs yetişmiştir. Halen memleketin içerisinde üç asabiye hastanesi, Ankara, Erzurum ve İzmir Numune hastanelerinde ve şehir hastanelerinde asabiye mütahassısları mevcuttur."

1933'de Üniversite Reformu'nda iki Nöroloji kliniğı kurulmuş, birine Prof. Dr. M. Hayrullah Diker, diğerine Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay tayin edilmiştir.

1942'de Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay Ordinaryüs ünvan ile Nöroloji kürsüsünün başına geçmiş, yine aynı tarihte Doçentlik kadrosuna Doç. Dr. Necmettin Polvan getirilmiştir.

1945'de Kenan Tükel, 1950'de de Dr. Sabahattin Kerimsölu Doçent olmuşlardır. 1949'da Ord.Prof.Dr. Fahrettin Kerim Gökay, İstanbul valisi olup ayrılmış, Nöroloji kliniğı de Bakırköy Akıl Hastanesi'nden Cerrahpaşa'ya nakledilmiştir.

1949-1950 arası yönetim Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksel'de kalmıştır. Cerrahpaşa Nöroloji Kliniğı'nin yerleşimi Cerrahpaşa kampüsü içinde çeşitli binalarda olmuştur. ilk defa dahiliye bloğunun en alt katındaki küçük bir alanda (halen fizyoloji) faaliyete başlamıştır. Daha sonra Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay'm valiliğı

döneminde başhekim lojmanında yapılan tadil ve eklemelerle nisbeten ihtiyaca cevap verecek bir binaya sahip olmuştur.

Fizik imkanların gelişmesine paralel olarak bilimsel gelişmenin icapları olan E- lektroensefalografi ve epilepsi ile serebralanjiografi ve Nöroradyoloji bölümlerinin kurulduğu görülmektedir. Bu sıralarda Doçent olan Dr. Kenan Tükel, 1947'de Paris'te Prof. Fischgold'un laboratuvarında, 1950-1952 arasında Montreal'de Prof. Penfield ve Prof. Jasper'in yanında Nörofizyoloji, Elektroensefalografi laboratuvarının kurulmasını sağlamıştır.

1952-54 yılları arasında Doç. Dr. Sabahattin Kerimoğlu The National Hospital'da Anjiyografi geliştirme kurslarına katılmış ve Nöroloji kürsüsünün Nöroradyoloji laboratuvarının kurucusu olmuştur.

1954 yıllarında Prof. Dr. Necmettin Polvan araştırma ve tam yöntemleri bakımından organize olan kliniğe bir fırsatı kullanarak Nöroşirurjinin katılmasını sağlamıştır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1946 ile 1951 yılları arasında çeşitli, merkezlerde Nöroşirurji alanında çalışan (Monte Fiore Hast. Nöroşirurji departmanında L. Davidoff'un yanında Nöroanatomi ve Nöropatoloji; St.-Louis Üniversitelerinde Prof. Klemme yanında Nöroşirurji) Prof. Dr. Feyyaz Berkay kliniğe eklenen küçük bir ameliyathane ile Dr. Nazmi Özler ve Dr. Hadiye Büke'yi de beraberine alarak Nöroloji çatısı altına girmiş ve bu suretle Cerrahpaşa nöroloji kliniği Nörolojik bilimler alanında mediko-şirurjikal bir birim hüviyetini kazanmıştır.

Cerrahpaşa Nöroloji kliniğinin gelişim çizgisi yeni katdan öğretim üyeleri ile ilerlemiştir, 1954'de Dr. Bedriye Kot doçent olmuş ve 1 yıl sonra kendi isteği ile klinikten ayrılmıştır.

1957'de Karabet Varvar Doçent olmuş ve klinikten ayrılmıştır.

1958'de doçent olan Dr. Nedim Zembilci EEG laboratuvarına katkılarda bulunmuştur. Aynı yıllarda o zamana kadar rutin incelemeler yapılan, klinik laboratuvarının başına Uz. Dr. Erdoğan Özdamar

1963 yılındaki reorganizasyon sonucu Çapa'da yeni bir Nöroloji kliniği kurulmuştur. Bu klinikte görev alan Prof. Dr. Kenan Tükel, Doç. Dr. Edip Aktin ve Uz. Dr. Aynur Baslo ve Dr. Erhan Oğul Cerrahpaşa'dan ayrılmışlar, Çapa'ya geçmişlerdir. Aynı organizasyon icabı olarak Cerrahpaşa'da da bir psikiyatri kliniği kurulmuş ve Doç. Dr. Ayhan Songar, Uz. Dr. Adnan Ziyalar ve Dr. Oğuz Arkonaç Çapa Psikiyatri'den Cerrahpaşa'ya gelmişlerdir.

Bu dönemde Cerrahpaşa'da Nöropsikiyatri kürsüsünün oluşturulduğu ve başkanını Prof. Dr. Necmettin Polvan olduğunu görüyoruz. Nöroloji seksiyonu başına Prof. Dr. Sabahattin Kerimoğlu, Nöroşirurjinin başına Doç. Dr. Feyyaz Berkay, EEG seksiyonu başına Doç. Dr. Nedim Zembilci, Psikiyatri seksiyonu başına Doç. Dr. Ayhan Songar getirilmiştir. Kürsiye bağlı laboratuvarlar Uz. Dr. Erdoğan Özdamar yönetiminde Nörobiyoloji ve Uz. Dr. Erdoğan Altuğ yönetiminde Nöro- radyolojiden oluşmaktadır.

Bu dönemde yatak sayısı Nöroloji 38, Nöroşirurji 12, psikiyatri 20 idi. 1966 yılında Nöroşirurji ve psikiyatri seksiyon şefleri profesör olmuşlardır. Aynı yılda Doç. Dr. Nedim Zembilci profesör olmuş, Doç. Dr. Erdoğan Özdamar kadroya geçmiştir.

1967 yılında Ist.Un. Tıp. Fakültesi'nin Çapa ve Cerrahpaşa'da olmak üzere ikiye ayrılması üzerine kürsü şu kadro ile Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ne katılmıştır: Kürsü Profesörü Dr. Necmettin Polvan, Nöroloji seksiyonu şefi Prof. Dr. Sabahattin Kerimoğlu, Doç. Dr. Erdoğan Özdamar, Psikiyatri seksiyon şefi Prof. Dr. Nedim Zembilci, Nöroşirurji seksiyon şefi Prof. Dr. Feyyaz Berkay; kürsüye bağlı laboratuvar ve yöneticileri: Nörobiyoloji laboratuvarı Doç. Dr. Erdoğan Özdamar; Nöroradyoloji laboratuvarı Dr. Erdoğan Altuğ .

1968-1969 arası Dr. Perihan Baslo Oslo'da Rikshospital, Prof. S. Refsum'un kliniğinde yabancı ülke elemanları için düzenlenmiş olan 1 yıllık Nörofizyoloji EMG-EEG kursunu bitirip yurda döndüğünde EMG laboratuvarının başına getirilmiştir.

alışma laboratuvarına sahip olunmuştur. Kürsü başkanlığından 1973'te Prof.Dr.Necmettin Polvan ayrılmış, yerine Prof. Dr. Nedim Zembilci geçmiştir.

1976'da Doç. Dr. Feridun Denктаş ve Dr. Ayhan Arguner doçentlik kadrosuna geçmişlerdir. Yine 1976'da Doç. Dr. Hayrünisa Denктаş ve Doç. Dr. Perihan Baslo Profesör olmuşlardır.

Sınırlı imkanlara sahip bir nöroloji kliniğinin başkanı olarak kliniğin her yönden gelişmesinde büyük gayret göstermiş olup, çeşitli laboratuvarlar ve onları yönetecelc insan gücünü yönlendirmiş olan Prof.Dr.Necmettin Hocanın 1977 yılın- da emekli olarak ayrıldığını görüyoruz.

1979 yılında nöroloji kliniğinde Nöroradyoloji laboratuvarını kuran çeşitli dönemlerde yönetim görevi almış olan Prof. Dr. Sabahattin Kerimoğlu emekli olmuş-

1981 yılı başlarında Cerrahpaşa Tıp Fakültesinin yeni yerleşim planı içinde nöroloji ilk önceleri rahmetli Prof. M. Şevki Yener zamanında fizyoloji daha sonra da geçici olarak temel bilimlerin kullandıkları binayı Fizik Tedavi Rehabilitasyon Kürsüsü ile paylaşarak yerleşmiştir. Ancak bu planın uygulanması ve gerçekleşmesinde Prof. Dr. Nedim Zembilci'nin büyük emeği geçmiştir.

Bu yeni binada bütün seksiyonlar kendilerine gerekli olan alana sahip olabilmiş , poliklinik ve laboratuvarlara gerekli yer ayrılmıştır.

Burada Nöroloji kliniği ve laboratuvarları da kapsayan 5 seksiyon halinde çalışmaya başlamıştır.

1.Klinik Nörofizyoloji ve EEG seksiyonu, Prof. Dr. Nedim Zembilci, Doç. Dr.

Ayhan Arguner,

2. Genel Nöroloji ve Biyoloji laboratuvarı, Prof. Dr. Erdoğan Özdamar, Doç.

Dr. Atilla Altmel.

3. Serebrovasküler hastalıklar ve Nöroradyoloji, Prof. Dr. Hayrünisa Denктаş.

4. Nöro-Müsküler hastalıklar ve EMG, Prof. Dr. Perihan Baslo

Dr. Turgut Zileli ve Dr. Orhan Kalabay Hacettepe Üniversitesi'nde Nörolojinin tohumunu atmış ve Dr. Turgut Zileli biriminin başkanlığını alarak bugünkü bilim dalına kadar gelişimini sağlamıştır.

Türk Silahlı kuvvetleri'ndeki görevi sırasında Cerrahpaşa Nöroloji Kliniği'nde uzmanlığını yapmış olan Dr. Balkır kendi kuruluşu içinde görevini sürdürürken, doçent ve profesör olmuş, sonra ayrılarak Bursa Üniversitesi'nde Nöroloji Kliniğini kurmuş olup halen Bursa Üniversitesi Rektörlüğü'nü sürdürmektedir.

Bu arada kısa tarihçede bahsedildiği gibi Prof. Dr. Kenan Tükel, Prof. Dr. Edip Aktin, Prof. Dr. Aynur Baslo da Çapa'da Nöroloji Kliniği'ni kurmuşlardır.

Doç. Dr. Karabet Varvar, Yedikule Ermeni Hastanesi, Vakıf Gureba Hastanesi Asabiye şefliklerinde bulunmuş İ.İ.T.İ.A. Tıp ve Eczacılık Fakültelerinde öğretim üyesi olarak çalışmış, profesör olmuştur.

Prof. Dr. Hıfzı Özcan 1968'lerde Çapa Nöroloji kürsüsüne Doçent olarak katılmış olup, halen kliniğin yöneticisi durumundadır.

Dr. Erdem Tunçbay Nöroşirurjide, Dr. Türe Tuçbay da Nörolojide uzmanlık dönemlerini tamamlamama kısa bir süre kaldığı halde ABD'ne gitmişler , uzun yıllar

Cerrahpaşa'da Möroloji*

Prof. Dr. Edip Akti

Prof. Erbil Gözükırmızı, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı'mn 35. Yıldönümü Töreni'nde bir konuşma yapmamı isteyince sevinçle kabul ettim. Kendisine ve bu toplantıyı düzenleyen arkadaşlarına teşekkür ederim.

Sevindim. Çünkü ben de bir Cerrahpaşalıyım. Anadolu'da Frengi Savaş Tabibi olarak geçen 5 yıllık çetin bir mecburî hizmet devresinden sonra, o zamanki adıyla İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Cerrahpaşa Nöroloji Kliniği'ne volonter asistan olarak başvurmuştum. Yani, maaşsız asistanlık, üstelik ihtisas süresinden de sayılmıyor, resmî bir tarafı yok. Tarih, 15 Mayıs 1953, neredeyse 50 yıl kadar önce.

Ben konuşmamda, bu Klinikte çalıştığım 10 yıl boyunca, kendilerinden Nöroloji öğrendiğim hocalarımdan ve birlikte ihtisas yaptığımız arkadaşlarımdan da ancak bir bölümünden söz edebileceğim. Tarihçe ile ilgili daha geniş bir sunuşu, Prof. Dr. Erdoğan Özdamar yapacak. (Bkz. s. 56)

Cerrahpaşa'ya geldiğimde, Nöroloji Kliniği'nin Direktörü Prof. Dr. Necmettin Polvan'dı. Profesör Polvan, asker kökenli idi. Nöroloji ihtisasından önce bir süre dâhiliyede çalıştığından, genel tıp kültürü genişti. Olaylara ve hastalara bakışında, adeta felsefî bir yaklaşımın izlerini görürdünüz. Necmi Bey, birkaç yıl önce Amerika'dan dönmüştü ve bize öğrettiği Nöroloji de o günlerin modern Nörolojisi idi.

Polvan Hoca, etrafındakilere mesafeli bir insandı. Ama zaman zaman hayatından söz ederken, birdenbire canayakm ve içtenlikli olurdu. Meselâ bir yerde hayatını sövle anlatıyor:

hazırlatmasını ister. Bitince, birlikte gidip görürler. Necmi Bey, 'tamam' det. Polvan Hoca'yı 1980 yazının sıcak bir günü oraya defnettik.

O yılların Nöroloji Kliniği'nin büyük şanslarından biri de Prof. Dr. Kenan Tükel'dir. Kenan Bey de, önce Fransa, sonra da Kanada Montreal Nöroloji Enstitüsü'nde verimli çalışmalar yapıp Cerrahpaşa'ya dönmüştü. Türkiye'ye düzeyli bir elektroansefalografi (EEG) uygulamasını Kenan Hoca getirmiştir. Güzel bir Nörofizyoloji formasyonu almıştı. Bunu, Nörolojik olayların yorumuna uygulayınca, klinik Nöroloji bilimsel bir tabana oturtulmuş oluyordu. Hele epilepsi konusu, bıkip usanmadan işlediği bir konuydu. Montreal Nöroloji Enstitüsü'nde Penfield, Jasper ve arkadaşlarının bu konuya getirdikleri anatomo-fizyolojik yaklaşım onu çok etkilemişti. Öğrendiklerini, cömertçe etrafına yayıyordu. Kenan Bey, bildiklerini gerçekten ustaca anlatan bir hocaydı. Çok parlak bir hafızası olduğunu da eklemeliyim.

İyi bir raslantı, Prof. Dr. Sabahattin Kerimoğlu birkaç yıl sonra (50'li yılların ortalarında) Londra'ya, serebral anjiyografi çalışmaya gitti. Dönüşünde, ilk anjiyoları hep birlikte, Çapa Radyoloji Kliniği'nde yaptığımızı hatırlıyorum.

Sabahattin Bey, biz asistanların koruyucu ağabeyi idi. Kardeş ruhlı, sevgi dolu bir insandı.

Yine 50'li yılların, ortalarında, Prof. Dr. Feyyaz Berkay, Nöroşirürji hocası olarak bize katıldı. Feyyaz Bey'in, sınıfının en önde gelenlerinden olduğu söylenir. Parlak bir genel cerrah olarak tanınırdı. Çok geniş genel tıp bilgisi vardı. Bildiğini de iyi bilirdi. Ondan çok şey öğrendim. Bu sağlam bilgileri, itina ile kafama yerleştirdim.

Burada, kısa bir muhasebe yapmak uygun olacak. Cerrahpaşa'da, o yıllarda, bir Türk Nöroloji ekolünün gelişip serpildiğini söylemek mümkün. 1955'den sonraki yaklaşık 10 yıl içinde, Nöroloji ye psikiyatri dallarında bu ekolden etkilenen 15-20

O günlerden hatırladıklarım arasında, Dr. Bedriye Kot'un özel bir yeri var. Bedriye'yle fakülteden sınıf arkadaşıydık. Ben Kliniğe başladığımda, başasistandı; aynı yıl Doçent oldu.

Bedriye, hem iyi bir nörolog, hem de eşi az bulunan bir hanımefendiydi. Terbiyeli, sabırlı, disiplinli olduğu kadar da yumuşak, çevresindekilerin kişiliğine büyük özen gösteren mükemmel bir insandı. Şefkatliydi, asistanların sıkıntılı, zor zamanlarında sığındıkları limandı.

Bedriye, sanırım Prof. Polvan'la bir anlaşmazlık sonucu, Cerrahpaşa'dan ayrılıp Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Nöroloji Kliniği'ni kurmaya gitti. Orada sıfırdan başlayıp, alt uzmanlık dallarıyla birlikte, iyi organize olmuş bir Nöroloji Kliniği kurdu ve geliştirdi. Bu klinikte yetişenlerin bir bölümü, birkaç yıl sonra, Dokuz Eylül Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı'nı kurdular.

Cerrahpaşa Nöroloji Kliniği'nin o yıllardaki en önemli isimlerinden biri de rahmetli Nedim Zembilci idi. En çarpıcı, en parlak simaydı da diyebiliriz. Zekâsı, sesi, yüzü ve gözleriyle cıvıl cıvıddı Nedim. Bir konuyu ele alıp toparlayışı, meseleleri ortaya koyuşu ile Standard üstü bir insandı. Güçlü bir bilgisayardı. Cerrahpaşa Nöroloji Anabilim Dalı'nın bugünkü epilepsi birikiminde onun önemli payı olduğunu biliyoruz.

Yine 1950'lerde, Nöroloji Kliniği'nin çalışkanlık, bilimsel merak ve titizliğiyle ö- ne çıkan asistanlarından biri de Turgut Zileli'dir. Turgut, uzman olduktan sonra, uzun yıllar, seçkin Amerikan Nöroloji merkezlerinde çalıştı. Dönüşünde, İstanbul'da özel hastanelerden çok iyi teklifler aldığını biliyorum. Fakat Turgut, o yıllarda henüz kuruluş aşamasında olan Hacettepe'de çalışmayı tercih etti. İyi de oldu bu. Kısa sürede Hacettepe Nöroloji Kliniği, Nöroşirürji ile birlikte Türkiye'nin en gelişmiş Nöroloji merkezlerinden biri haline geldi. Ayrıca, Anadolu'da kurulmasına yardımcı oldukları Nöroloji kürsüleriyle, düzeyli ve sağlam bir Nöroloji e- ğitiminin bütün yurda yayılmasını sağladı.

İlk bakışta, Hayrünisa'mn bu kadar başarılı olacağını kestirmek, benim için kolay olmadı doğrusu. Ama ne yapabiliyordum. Gösteriştense çok uzak bir insan kendisi ve eski deyimiyle, haddinden fazla mütevazî.

Hayrünisa'mn birkaç yıl önce büyük bir acısı oldu. Eşi sevgili Feridun'u erken kaybettik. Başarılı oğlu Dr. Ali'yle, evi ve ailesi kadar sevdiği Nöroloji Kliniği çalışanları, ona dayanma gücü verdiler kuşkusuz.

Şimdi size iki kişiden daha bahsedeceğim. Bunlar doktor değil. 1950'lerdeki Cerrahpaşa Nöroloji Kliniği'nin iki emektarı: Biri kapıcı, öteki laborant. Kişiliklerindeki özellik ile beni etkileyen iki kişi. Onları anmadan geçemeyeceğim.

Bunlardan birisi kapıcı Ali Efendi (Ali Duman). Bizim deyişimizle, Alefendi. Uzun boylu, zayıf, sırtında hocaların eski elbiseleri. Zeki, görgülü, terbiyeli bir insan. Sıradan biri değildi Alefendi. Biraz sohbet edince, güzel ve temiz İstanbul Türkçesi konuşan, kibar ve seçkin bir beyefendinin karşısında hissederdiniz kendinizi. Ağabeyimiz sayılırdı o.

Laborant Cemil'i bizden sonraki kuşaklar da tanır bir ölçüde. Hakkında değişik değerlendirmeler yapılabilir. Ama, onun çalışkanlığı, vazife namusu ve hiç şaşmayan görev duygusu oldu beni etkileyen. Cemil'in, hiç hissettirmeden, insanları göreve bağlılığına göre değerlendirdiğini sezerdim. İçtenlikle söylüyorum, benim için Cemil tarafından beğenilmek, Polvan Hoca'dan aferin almak kadar değerliydi.

1953 yılında volonter asistan olarak girdiğim Cerrahpaşa Nöroloji Kliniği'nden, 1960'da Doçent olduktan 3 yıl sonra, 1963 yılında ayrıldım. İstanbul Tıp Fakültesi, Cerrahpaşa ve Çapa'da, ileride iki ayrı fakültenin çekirdeğini teşkil edecek şekilde, iki ayrı grupta organize oluyordu. Prof. Dr. Kenan Tükel'in başkanlığında, Doçent olarak ben, Uzm. Dr.

(*) Cerrahpaşa Nöroloji Anabilim Dalı'nın 13 Aralık 2002 tarihinde düzenlenen 35. Yıldönümü Töreni'nde Prof. Dr. Edip Aktin'in konuşması.

Cerrahpaşa'da Nöroloji*

Prof.Dr. Erdoğan Özdamar

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı'nın kuruluşunun 35. yılı vesilesiyle, ülkemizde Nörolojinin kuruluşu, gelişmesi ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı'nın buna katkısı ile ilgili bir konuşma yapmam istendiği zaman mutlu oldum. Fakat bu sınırlı süre içerisinde Nörolojinin kuruluşu, gelişmesi ve bugünkü konumuna gelmesindeki aşamaları, kısa bir konuşmaya sığdıra- bilmenin güçlüğünü gördüm.

Çok eskilere dayanan ülkemiz Nöroloji tarihçesini kısa bir şekilde, bazı kişileri, hocaları anımsadıktan sonra, asistanlığımdan bu yana yaşadıklarım ve gördüklerimin ışığı altında, o zamanki adıyla İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji kürsüsünün (şimdiki adıyla anabilim dalının) kuruluşunu, yaptığı aşamaları ve Türkiye Nörolojisindeki yerini biraz olsun belirginleştirebilirim ne mutlu!

Türk Nöroloji tarihçesi yönünden yapılan çalışmalar, klinik, poliklinik, laboratuvar ve çeşitli disiplinleri ile ilk Nöroloji kliniğinin 1899 yılında kurulduğunu göstermektedir.

Bu tarihten önce de bazı iç hastalıkları kliniklerinin bünyesinde Nöroloji dersleri verilirdi. O tarihlerde dahiliye bünyesinde Fevzi Paşa'nın beyin ve omurilik hastalıkları dersleri verdiği biliniyor.

Cerrahi'nin tanınmış ismi Cemil Topuzlu Paşa'nın da kraniyotomiler yaparak ilk nöroşirurjikal girişimleri bilinir.

Daha da eskilere gidersek 19. yüzyıldan da çok önceleri, Selçuk ve Osmanlı Türklerinin Nörolojik ve psikiyatrik vakalara eğildiğini görürüz. Medeni olarak tanımlanan Batı ülkelerinde psikiyatrik vakaların batıl inanışlara paralel olarak işkence gördüğü, yakıldığı, zincire vurulduğu bir yüzyılda Selçuk ve Osmanlı Türk- leri bu hastalara Darüssifalar

dönemdeki uzmanların hemen hepsine hocalık yapmıştır. İşte bu dönem ülkemizde Nörolojinin ilk yapı taşlarının bulunduğu dönemdir.

Rasit Tahsin Paşa, 1908 yılında Gülhane'den ayrılarak Haydarpasa'daki Tıp Fakültesi'ne geçmiştir. Yerine de Mazhar Osman Hoca gelmiştir. O da 1927 yılında Bakırköy Hastanesi'ni kurmuştur.

Gerek Bakırköy Hastanesi gerek Gülhane Hastanesi, gerekse de Haydarpasa Tıp Fakültesinde Nöroanatomi, Nörofizyoloji, Nöropatoloji gibi temel bilimlerin ışığı altında yeni bir Nöroloji eğitimi başlatmış ve pek çok kıymetli nörologlar yetiştirilmiştir. Bunların arasında Şükrü Yusuf Sarıbaş, Rasim Adasal, Necmettin Polvan, Sami Rıza Gür'ün, Gıyas Ünsal, Selahattin Doğulu, Nevzat Akabay gibi hocaları sayabiliriz.

Benim neslimin simgesi olan hocalarımız Prof. Dr. Necmettin Polvan, Prof. Dr. Kenan Tükel, Prof. Dr. Sebahattin Kerimoğlu ve Prof. Dr. Feyyaz Berkay'dır.

İşte artık Batı normlarına uygun modern Nörolojinin kuruluşunun temel yapı taşlarının bulunduğu dönem başlamıştır.

Bakırköy hastanesinin bir köşesinde sığıntı halindeki Nöroloji, büyük çabalar sonucu Cerrahpaşa Hastanesine nakledilmiştir. Bir süre İç Hastalıkları Kliniğinin kıyı ve köşesinde çalışmalarını sürdürmüştür. Sonunda da hastanenin başhekimlik lojmanına sahip olarak az çok rahat bir nefes alabilmiştir.

Artık modern Nörolojinin çeşitli disiplinlerinin kurulması aşamasına gelinmiştir.

Hocamız Prof. Dr. Kenan Tükel 1947 yılında Doçent olarak önce Fransa'da, 1950-1952 yılları arasında Montreale Mc Gill Üniversitesi Nöroloji Enstitüsü'nde Prof. Dr. Penfield ve Prof. Dr. Jasper'in yanında klinik nörofizyoloji, EEG ve epilepsi konularında çalışmıştır.

Böylece Nörolojinin fizyolojik temeli ülkemize gelmiştir. 1952-54 yılları arasında Doç. Dr. Sebahattin Kerimoğlu Londra'da National Hospital'de serebral anjiyografi tekniğini ülkemize getirerek nöroradyolojinin önde gelen kurucusu olmuştur.

İşte yukarıda bahsettiğim gibi 1950'lerin ilk yarısında ülkemizde Nörolojinin kendisini iyice hissettirdiği, gelişip doğurgan hale gelmesi dönemi başlamıştır.

Artık bizim jenerasyon ve sonrasının Nörolojisinden de biraz bahsedelim.

Bu aşamalardan sonra ülkemizin pek çok hastanesinde EEG cihazları alındı. Klinik nörofizyoloji disiplini yayılmaya başladı. Aynı şekilde, sinir sistemi hastalıklarına araştırma metodları devreye girdi.

Bu bölümlerin kurulması ile beraber yepyeni bilimsel yayınlar da çığ gibi artış göstermiştir.

Yıl 1953... Benim Nörolojiye volonter asistan olarak girdiğim yıldır. Volonterlik, asistanlığa sayılmayan dönem anlamı taşırdı. Bu şekilde Nöroloji Kliniği'nin kapıları tümüyle hevesli genç tıp doktorlarına açılmıştır. Volonterlikten sonra fahri asistanlık dönemi başladı. Bu dönem asistanlığın tüm yetkilerine sahip fakat ücretsiz, maassız asistanlık dönemi idi. İşte o sırada Cerrahpaşa Nöroloji Kürsüsü kadrosunun, öğretim üyeleri, asistanları, volonter asistanları ile ne derece bilimsel bir topluluk olduğunu gördüm. Vizitler, vaka toplantılar ve seminerler o zamanki yüzeysel tıp bilgimin çok gerilerde olduğu gerçeğiyle beni karşı karşıya getirdi.

Günün birinde "nöbet tutacaksın", dediler. O gün acil bir hasta geldiğinde çok heyecanlanmışım. Yanımda o sıkıntılı anımda arkadaşım, kardeşim, ağabeyim Dr. Edip Aletin de vardı. Nöroloji hayatım boyunca, onun yardımsever, insancıl, sefkatli ve o derece objektif, rasyonel kişiliği bana daima rehber olmuştur. Edip'in şu anda övülmenin getirdiği mahcubiyet içinde olduğunu biliyorum. Fakat gerçek bu, ne yapalım? Fakülteyi bitirdikten sonra, mecburi hizmet için Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde Frengi mücadele tabipliği yapmıştır. Tıp literatürünü yeterince takip edebilmek için o dönemlerde daha geçerli olan Fransızcaya hakim olabilmek gayesiyle, lidasik bir lise eğitiminde alman Fransızcanın yetersizliğini görmüş, en iyi Fransızca-Türkçe lügatin Semsettin Sami'nin eski yazı ile yazılmış Kamus'u olduğunu öğrenmiştir. Düşünebiliyor musunuz? Bu yarış bu şekilde ele alıp yürütme azmi, öyle her babayiğidin harcı olmasa gerek.

Öğlene kadar gayet ciddi bir sorumluluk içinde çalışan Nöroloji asistan grubu, hocalar klinikten gittikten sonra kelimenin tam anlamı ile neşeli, matrak ve birbirlerinin psikoterapisini yapan bir grup idi.

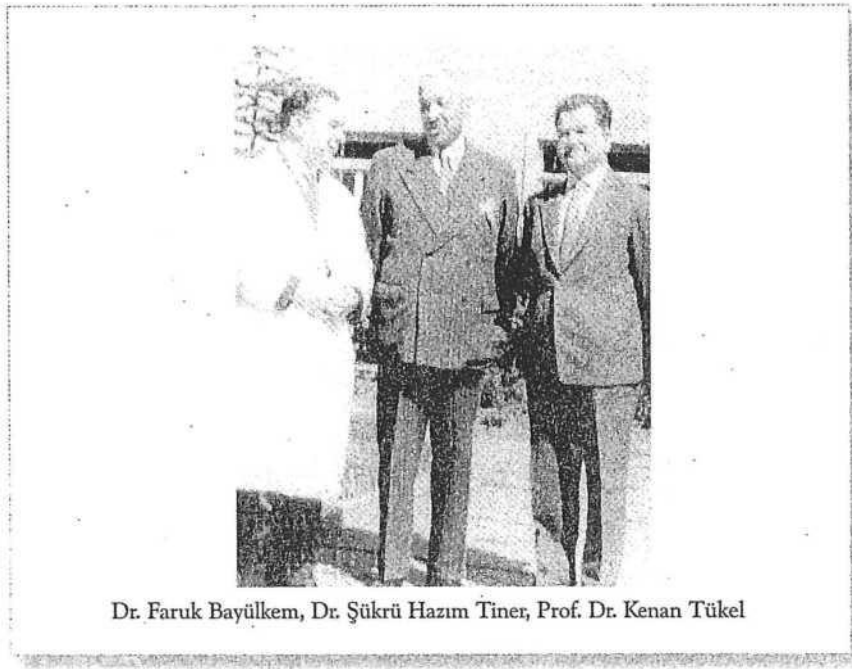
O zaman Nöroloji asistan kadrosu şöyleydi: Eylemsiz Doç. Dr. Bedriye Kot, Uz. Dr. Nedim Zembilci, Turgut Zileli, Orhan Kalabay, Gülşen Görgün, Ercüment Baktır, Hıfzı Özcan, Doç. Dr. Karabet Varvar (Yedikule Ermeni Hastanesi ve Vakıf Gureba Nöroloji Başkanlıkları), Cevdet Aykan, Kamuran Estürk, Kriton Dinçmen, Zuhale Beğen, Edip Aktin, Suat Etaner, Ulviye Etaner, Nihat Balkır, Halil İbrahim Bahar, Haydar Dümen, Arif Poryalı, Aynur Baslo, Perihan Baslo, Güngör Turhan, Aristidis Karyofilis, Feridun Denктаş, Hayrünnisa Denктаş, Halil Değer, Esat Eşkazan, Gürhan Kendiroğlu, Erhan Oğul (Bursa Uludağ Nöroloji Başkanı), Ayhan Arguner, Kemal Bayülkem, Süheyl Haşimi, Atilla Altmel, Engin Eker, İhsan Kara, Meral Kızıltan, Güneş Kızıltan, Aysin Dervent, Sibel Özek- mekçi, Erbil Gözülarımız, Baki Göksan, Naci Karaağaç, Erdem Tunçbay, Türe Tunçbay ve Aksel Siva...*

Bütün bu arkadaşlar aynı anda Kliniğin asistanları değillerdi. Görevleri birbirlerinden teslim alarak bayrağı taşıyorlardı. Açıkçası bu ekibin Nörolojinin, Ulusal Nörolojinin büyük annesi olduğu söylenebilir. Bunun anlamı, torunları ve torunlarının çocukları halen ülkenin tümünde görev yapıyordu.

Bu grup içinde, kendisinden bahsetmekten onur duyduğum bir kişi ile tanıştım. O da okulu yeni bitirmiş, temiz giyimli, temiz karakterli, ciddi bir kişiydi: Dr. Aynur Baslo o dönemde kısa bir süre için laboratuvarında çalışıyordu. Aynur Baslo'nun iradesi, enerjisi, bir konuyu ele alışındaki perfeksiyonist yapısı, dürüstlüğü ile aşamayacağı hiç bir engel olduğunu sanmam. Kendisinden kıdemlilere bile yardım etmiştir.

İşte 19.67 yılında tıp fakültemiz, Cerrahpaşa ve Çapa tıp fakültelerine ayrıldığında hocamız Prof. Dr. Kenan Tükel, Doç. Dr. Edip Aktin, Uz. Dr. Aynur Baslo, As. Dr. Erhan Oğul, Çapa'nın Nörolojisini kurmak için Cerrahpaşa'dan ayrılmışlardır.

Bu çekirdek kadro Çapa'da da büyük savaş vermiş ve bugün gurur duyduğumuz Çapa Nörolojisini oluşturmuş ve geliştirmiştir. Bu gelişmeler devam etmektedir. Cerrahpaşa'lı olarak Cerrahpaşa Nörolojimiz kuşkusuz kayba uğramıştır, fakat ülkemiz çok şey kazandı sanırım.

Önce Prof. Dr. Kenan Tükel hocamız, sonra Prof. Dr. Edip Aktin'in kaptanlığında, Çapa Nörolojisinde omuz omuza, birbirini destekleyen bir öğretim üyesi ve asistan kadrosu oluşmuştur. Sanırım bu kadar kısa bir süre içinde böyle bir başarı grafiğini yakalamak, ancak böyle bir hoşgörü ve dayanışma ile olabilirdi..

Ben 50 yıla yakın Nöroloji hayatımda hoşgörü, tolerans ve anlayışın, başarının temel taşları olduğunu yaşayarak öğrendim. Bir kurumda uyum, dayanışma ve

hoşgörü olduğu oranda bilimsel başarıyı yakalamak çok daha kolay oluyor. Bu davranış psikolojisi, önce geminin kaptanında bulunmalı.

Çapa Nörolojisi gelişmesini sürdürürken Cerrahpaşa Nörolojisi de gelişmeye devam etmiş ve eski enstitüler binasındaki yeni yerini alarak çeşitli departmanlara kavuşmuştur. 1968-1969 yılları arasında Uz. Dr. Perihan Baslo, Aynur Baslo ile birlikte Oslo'da Prof. Dr. Refsum'un Kliniğinde EEG ve EMG kurslarını bitirmiştir. Dönüşünde EMG ve Kas Hastalıkları bölümünü kurmuştur. Halen bu bölüm Prof. Baslo'nun yetiştirdiği genç öğretim üyesi kadrosu ile başarılı çalışmalarına devam etmektedir. Cerrahpaşa kürsü başkanlığını Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay, Prof. Dr. Necmettin Polvan, Prof. Dr. Sebahattin Kerimoğlu'ndan sonra Prof. Dr. Nedim Zembilci devralmıştır. Prof. Dr. Nedim Zembilci'nin başkanlığında EEG laboratuvarı olağanüstü bir gelişme göstermiş, uyku elektrofizyolojisi ışığında bir çok çalışmalar yapan, zengin yayımları olan bir bölüm oluşmuştur. Bu ekibin içinde başı çekenlerden Dr. Atilla Altınal, Dr. Esat Eşkazan, Dr. Naci Karaağaç, Dr. Baki Gökse, Dr. Erbil Gözükmızı, Dr. Ayhan Arguner ve Nöroloji asistan kadrosunun büyük bir kısmı güçlü bir potansiyel oluşturmıştır. Bu arkadaşların büyük bir kısmı görevlerine Profesör olarak devam etmişlerdir. Bu sırada Atilla Altınal ABD'de uyku EEG'si ile ilgilenerek çalıştığı bölüme katkıda bulunmuştur.

Prof. Dr. Nedim Zembilci'nin emekliliği ile boşalan başkanlığa Prof. Dr. Hayrünisa Denktas getirilmiştir.

Daha önce de söz ettiğim gibi birleştiricilik, dayanışma, iyi niyet, hoşgörü özellikleri ile Prof. Dr. Hayrünisa Denktas'm yasaların kendisine verdiği yetkileri ilk a- gızda kullanmayı pek de sevmediğini görürüz. Ailenin cezalandırıcı büyüğü olmaktan çok uzlaştırıcı büyüğü olmuştur. Prof. Dr. Hayrünisa Denktas'm emekliliğinden sonra anabilim dalı başkanlığına Prof. Dr. Erbil Gözükmızı gelmiştir. Güler yüzlü, saygılı, yumuşak tabiatlı, etrafına huzur veren Erbil'in başkanlığındaki Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı bugün 13 Profesör, 8 Doçent, 5 Uzman, 12 Asistan, 4 Fizyoterapist olmak üzere 42 öğretim ve eğitim kadrosuna sahiptir.

Yarım asra yakın deneyimlerinden sonra, iyi bir başarıyı yakalayabilmenin yolu nereden geçiyor acaba diye soracak olursanız size vereceğim cevap şu olur: Önce birbirinizi anlayınız. Hoşgörünüz ve de böyle bir ortamda çalışınız. Bir de sizden önce hizmet vermiş emeklilerinizin ara sıra kulaklarını cınlatınız. Hepinize sevgiler.

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi

Nöroloji Kliniği

Kuruluş Tarihçesi

Prof. Dr. Bedriye Kot

1955 yılında Ege Üniversitesinin kuruluşundan sonra, İzmir Devlet Hastanesinin çok küçük bir bölümünde, uzman Dr. Ömer Şevki Dürüşken'in (Desuki) İzmir' e gelmesi ile Nöroloji kliniği çalışmaya ve ilk asistanlarını almaya başlamıştır.

1958 Ekiminde, üniversitesinin kurucusu rahmetli hocamız Ord. Prof. Dr. Muhittin Erel'in isteği üzerine, Doç. Dr. Bedriye. Kot İstanbul'dan ayrılarak İzmir' e geçmiş ve Nöroloji kliniğine atanmıştır.

1960 yılında profesör olan Dr. Bedriye Kot, bir süre sonra nöroloji kliniği direktörlüğüne getirilmiştir.

Kliniğin yönetimini üstlenen Dr. Bedriye Kot 1961-1962 yıllarında Ege Üniversitesi tarafından Amerika Birleşik Devletleri'ne gönderilmiş, burada başta Columbia Üniversitesi (Newyork) ve daha sonra Mc. Gill Üniversitesi (Montreal) olmak üzere, özellikle ABD' deki, kısmen de Kanada'daki önemli nöroloji merkezlerinin çalışma şeklini yerlerinde incelemiştir.

1962 yılı sonunda İzmir' e dönmüş ve "Nörolojik Bilimler bütünlüğü üzerine kurulu bir Nöroloji merkezi" kurmak üzere, kliniğin gelişme planını hazırlamıştır; uygulanabilmesi içinde temel girişimler başlatılmıştır. İhtisas sınavını vermiş kliniğin genç ve yetenekli Nöroloji uzmanları, aşağıda belirtilen Nörolojik Bilimlerin alt Ve yan yapılarını oluşturmak üzere, en az 1.5 yıl, en fazla 3.5 yıllık sürelerle yurt dışına (İngiltere, Danimarka, İsveç, Norveç ve Kanada) gönderilmiştir.

1-Klinik Nöro-Fizyoloji (EMG-EEG)

2-Nöro - Otoloji, Nöro - Oftalmoloji

3-Nöro-Radyoloji

4-Çocuk Nörolojisi

5-Nöro -Patoloji

Ayrıca ABD'de "Kas Hastalıkları" konusunda yetmiş bir nöroloji uzmanı da - kliniğin kadrosuna dahil edilmiştir.

Ege Üniversitesi'nin ilk kuruluş yıllarında, İzmir dahil tüm Ege havalisinde hiç bir Nöroşirurji birimi ve uzmanının bulunmaması ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Bu arada çağdaş bilim anlayışı ile bağdaşmayan "Gerekirse bir cerrah her türlü ameliyat yapar" şeklindeki çok eski bir görüşün, hala bazı tıp çevrelerinde benimsendiği gözlenmiştir. İlk kuruluş yıllarında Nöroloji Kliniğinde incelenerek Nöroşirurjikal müdahale endikasyonu konan hastalar, başka seçenek olmadığı için, büyük güçlüklerle İstanbul' a gönderilmiştir. Bu hastalara değerli tıbbi yardımları ve gösterdikleri kolaylıklar için, Nöroşirurji hocaları Prof. Dr. Hüsamettin Kerim Gökay ile Prof. Dr. Bülent Tarcan'ı Ege Nöroloji Kliniği şükranla anmaktadır.

1960' lı yılların başlarında öncelikle bu acil soruna çözüm bulmak, bu arada da ülkemiz için oldukça yeni bir görüş olan "Nörolojik Bilimler Merkezi'nin fiziki yapısal bütünlüğü kavramı" nı yerleştirmek üzere, ABD¹ e nöroşirurji eğitimi tamamlayan Dr. Erdem Tunçbay İzmir' e davet edilerek Nöroloji Kliniği kadrosuna alınmıştır.

Nöroloji Kliniğinin mütevazı tahsisatının bir kısmı, İzmir' in büyük sanayi ile ticaret kuruluşlarından ve hayırseverlerinden, durumun aciliyeti ve önemi anlatılarak toplanan bağışlarla birleştirilmiş; böylece sağlanan maddi destekle Nöroloji Kliniği bünyesinde bir "Nöroşirurji ameliyathanesi ile bakım ünitesi" oluşturulmuştur. Bundan sonra Ege' nin ilk nöroşirurji birimi nöroloji kliniğinde Dr. Erdem Tunçbay ve ekibi tarafından faaliyete geçirilmiştir.

Nöroloji Kliniği ile güçlükleri yendikten ve bazı sorunları hallettikten sonra, 1960'lı yıllara göre oldukça düzgün sayılabilecek bir eğitim uygulamaya başlamıştır. Ancak bu dönem çok kısa sürmüş ve üniversite camiası bütün eleştiri oklarını Nöroloji Kliniği'ne ve yöneticisine çevirmiştir. Ege Üniversitesi Cerrahi Kliniği hemen harekete geçmiş, nöroloji merkezi bünyesindeki nöroşirurji ameliyathanesine el koymak ve bu faaliyeti derhal durdurmak için üniversite ve fakülte yönetimine başvurmuştur. Yetkili kurullara gelen bu başvuru, üniversite camiasında yoğun bir destek bulmuştur. Senato' da yalnız bir öğretim üyesi (rahmetli Prof. Dr. Muhtar Başoğlu) ve profesörler kurulunda üç öğretim üyesi (Prof. Dr. Turan Örnek, Prof. Dr. Haşan Nahit Toktay ve Prof. Dr. Bedriye Kot) nöroloji kliniği lehine oylarını kullanmışlardır. Dekan Prof. Dr. Ömer Yiğitbaşı da resmi bir yazı ile nöroloji kliniğinden 15 gün içinde nöroşirurji ile ilgili herşeyin cerrahi kliniğine teslimini istemiştir.

Bu durumda hukuki yollardan hak aranması Nöroloji Kliniği için zorunlu hale gelmiştir. Bunun üzerine, profesörler kurulu kararına ayrıntılı bir muhalefet şerhi koymuş olan Prof. Dr. Bedriye Kot, o tarihlerde yürürlükte olan üniversite kanununun klinik direktörüne tanıdığı bir yetkiye dayanarak, üniversite aleyhine

Danıştay'da dava açmıştır. Üniversite camiası bu davanın ümitsiz ve sonuç vermeyecek bir dava olduğunu peşinen kabullenmiştir. Danıştay'daki davanın savunma avukatlığını rahmetli Prof. Dr. Turan Güneş üstlenmiştir. Konunun tıbbi, teknik özellikleri ile dünyadaki ve ülkemizdeki nöroloji merkezlerinden gösterilmiş bilimsel belgeler nedeni ile Prof. Dr. Turan Güneş'in isteği üzerine, danıştay kurulundaki savunma bizzat klinik direktörü Prof. Dr. Bedriye Kot tarafından yapılmıştır.

Danıştay önce süratle dekanlık yazısına karşı "yürütmeyi durdurma" kararını almış ve sonra da "Nöroloji Kliniği bünyesinde nöroşirurji faaliyetinin sürdürülebileceği" şeklindeki nihai kararını vermiştir. Nöroşirurji Kliniği kurulup, yeni inşa edilen ayrı bir binada faaliyete geçinceye kadar, Ege'de nöroşirurjikal müdahalelere nöroloji kliniği bünyesindeki nöroşirurji biriminde devam edilmiştir. Böylece Ege Üniversitesi Tıp Fakültesinde nöroloji ve nöroşirurji'nin kuruluşları, aynı bünye içinde aşağı yukarı hem zaman olarak gerçekleşmiş, ülkemizde de alışılmamış ve zor bir seyir izlemiştir.

Ege üniversitesi Tıp Fakültesinde Nöroloji ve Nöroşirurji faaliyete geçirilirken, büyük manevi desteklerini gördüğümüz çok muhterem iki büyüğümüz Dr. Kemal Osman Bozkurt ile Dr. Cahit Tüner bebefendileri burada rahmet, şükran ve saygı ile anmak her iki bilim dalı mensupları için kaçınılmaz bir vefa borcudur.

Nöroloji Kliniğinin çalkantılı ve çetin mücadelelerle dolu bu ilk kuruluş yıllarında, dönemin rektörlük ve dekanlık düzeyindeki iki üst yöneticisi rahmetli Prof. Dr. Vehbi Göksel ile Prof. Dr. Necati Akgün'ün nöroloji kliniğine karşı cephe almayıp tarafsız kalma şeklinde bir tutum izlemiş olmalarını da bugün artık tarihe mal olmuş bu anılar içinde örnek bir yönetici davranışı olarak zikretmek yerinde olur.

Hatırlarken ve yazarken dahi, eski günlerin sıkıntısını bir kez daha yaşatan ferahlatıcı bir notla konuyu kapatmak isteriz. Halen İzmir' deki iki üniversitemizin (Ege ve Dokuz Eylül üniversiteleri) rektörlerinin, çetin mücadelelerle kurulmuş böyle bir klinikten yetişmiş nöroloji uzmanları olmaları, hem ege nöroloji kliniği, hem de nöroloji camiamız için bir gurur vesilesidir.

Hocamız Soyın
Prof. Dr. Bedriye Kot'u
Uğurlarken

*Erdem Tunçbay**

Sayın hocamız Prof. Dr. Bedriye Kot 29.2.1984 tarihinde kendi isteği ile emekli oldu. Başarılarla dolu otuz yıllık bir öğretim üyeliğinden sonraki yeni yaşamında, hocamızın, sağlıklı ve mutlu günler geçirmesi en büyük dileğimizdir.

Sayın Prof. Dr. Bedriye Kot, 1924 yılında İstanbul'da doğdu. Dame de Sion Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne girdi ve 1947 yılında mezun oldu, aynı yıl Cerrahpaşa Nöroloji Kliniği'ne asistan olarak girdi. 1951 yılında uzman ve 1954 yılında da "Adele Distrofilerinde Hipotalamus, ACTH ve Elektroşok" adlı tezi ile Doçent oldu. İzleyen yıllarda Ege Üniversitesi'nin açıldığı dönemde Ege Tıp Fakültesi Nöroloji Kliniği'ni kurma görevi verildi.

1959 yılında profesör olan Sayın Kot en başarılı adımlarını Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Kliniği'nin planlamasını ve bu planın uygulamasını yaparken atmıştır. Nörolojik Bilimler kavramının ülkemizdeki ilk uygulayıcısı Sayın Kot olmuştur. Amerika Birleşik Devletlerinde görevli olarak bulunduğu yıllarda Nörolojik Bilimlerin dallarını kuracak elemanlarla tektek görüşmüş ve konuyu oluşturduktan sonra yurda dönmüştür. Bu arada kürsü elemanlarını da eğitim için dış ülkelere yollamıştır. Dr. K. Kumral İngiltere'ye Nöroradyoloji dalında, Dr. A. Satoğlu Kanada'ya EEG dalında, Dr. C. Etekin Belçika'ya Nörofizyoloji dalında, Dr. A. Kayan İngiltere'ye Nörooftalmoloji dalında, Dr. Ş. Fadiloğlu İsveç ve sonra İngiltere'ye Nöropatoloji dalında, Dr. Ayfer Ülkü İngiltere'ye Pediatrik Nöroloji dalında eğitim görmek üzere görevli olarak gitmişlerdir. 1965-1972 yılları arasında Tepecik Göğüs Hastalıkları Hastanesindeki Nöroloji Kliniği'nde cerrahi nöroloji dahil tüm nörolojik bilimlerin nüveleri kurulmuş ve klinik çalışmalar başlatılmıştır.

Pembe yıllar diye nitelendirilen bu dönemde klinik elemanları; ulusal Nöropsikiyatri kongreleri dışında, diğer ulusal ve uluslararası kongrelere konuşmacı olarak davet edilmiş, TÜBİTAK'tan burs ve cihaz yardımı alınmış, İzmir Rotary Klübü bir araştırma binası inşa ederek Nöroloji kliniğine hediye etmiştir. İki ayrı yılda Eczacıbaşı bilim ödülünü bu kliniğin elemanları kazanmıştır.

Sayın Kot'un önderliğini yaptığı ve başarıya ulaştırdığı bu kurum için, bizim ülkemizin koşullarında nasıl bir uğraş verilmesi gerektiği hepimizin malumudur. Sayın hocamızın uğraşları boşa gitmemiş, 70'in üstünde uzman ve doktora öğrencisi yetiştirmiş ve diplomalarına imzasını koymuştur. Bunlar arasında birçok öğretim üyesi diğer üniversitelerde hizmet yolunu açmış, aralarında da birçok dekan, rektör yardımcıları ve başarılı politikacılar çıkmıştır.

Sayın Kot dernek ve sosyal faaliyetlerde de Ege yöresinde öncülük yapmış, uzun yıllar kardeş köy projesini yürütmüş, önce "Nöro-psikiyati" ve 1980 yılında da "Ege Nöroloji Derneği"ni kurmuştur. Emekli oluncaya kadar başkanlığını yaptığı "Ege Nöroloji Derneği"nin aylık bilimsel toplantılarını sadece İzmir içi değil Ege yöresindeki il ve ilçe merkezlerinde de düzenleyerek, eğitimin bölgesel olarak yayılmasına öncülük etmiştir.

Sayın Kot'un en verimli çağında emekliye ayrılması; Nöroloji bilim dalı mensupları arasında ve tüm üniversitemiz içinde üzüntü yaratmış, fakat hocamızın bundan sonraki yaşamında da mutlu ve başarılı olacağına olan inancımız üzüntümüzü bir öçüde gidermiştir.

Sayın hocamızı uğurlarken, çizdiği yol doğrultusunda mutlaka devam edileceğine, bize kazandırdıklarını bizden sonraki kuşaklara aktarmayı görev bileceğimize, emin olmasını istiyoruz.

* Kaynak: Ege Nörolojik Bilimler Dergisi Cilt 1 Sayı 2 Nisan 1984

Prof. Dr. Bedriye Kot

Merhum Dr.Abdülkadir Cahit Tuner'in Biyografisi

*Dr. Erdem Tunçbay**

Dr. A. Cahit Tüner 27.3.1892 tarihinde Gemlik ilçesine bağlı Adliye köyünde dünyaya gelmiştir. Ailesi Kars'tan Rus işgali nedeniyle Gemlik'e göç etmiştir.

İlk ve orta öğrenimini İştanbul'da yaptıktan sonra Tıbbiye mektebine girmiş ve 1914 yılında İştanbul Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur. Yüzbaşı rütbesi ile vedeksubay olarak Çanakkale savaşlarına katılmış ve daha sonra da Sina lndeki Kanal Harbi'nde İngilizlere esir dşmştir.

Mütareke sonrası İştanbul hastanelerinde asistanlık aramış, bulamayınca bir müddet serbest hekimlik yapmıştır.

Mazhar Osman Hoca Gülhane Akliye ve Asabiye Servis şefliğine atandıktan sonra genç hekimleri çevresinde toplamıştır. Abdülkadir Cahit Bey de bu hekimler arasındadır. Abdülkadir Cahit Bey de Mazhar Hoca ile çalışmaya başlamış ve daha sonra Cerrahi girişimlere olan el yatkınlığı nedeniyle Breslav'a Prof. Foerster'in yanma Cerrahi Nöroloji'yi öğrenmesi için gönderilmiştir.

İştiklal Savaşı sonrası kurulan Emraz-ı Akliye ve Asabiye Hastanesi'ne başhekim olarak Mazhar Osman Hoca atanmış ve Hoca yurt dışına yolladığı talebelerini toplamaya başlamıştır. Abdülkadir Cahit Bey'in de yurda dönüşü bu döneme rastlar. Türk tıp literatüründe iki önemli olay Abdülkadir Cahit Bey'in ismi ile anılmalıdır. İki klinik olarak medulla spinalis tümörü tanısı konmuş olan bir olgunun başarı ile ameliyat edilmesi. İkindisi de Abdülkadir ahit Bey'in 1923 yılında Foerster'den aldığı diploma ile Mazhar Osman Hoca'nın 08.06.1933 tarihli sertifikası ile Nöroşirurji uzmanlık belgesidir. (Bak: İlginç belgeler).

Kişisel nedenlerle 1926'dan sonra İştanbul'dan ayrılan Dr. A. Cahit Tüner Ege yöresine yerleşmiş, sırasıyla demiş Hkmet Tabipliği, İşmir Sağır-Dilsiz ve Krler Müessesesi Müdürlüğü, İşmir ocuk Hastanesi Asabiye Mtehassışlığı yapmıştır. 1976 yılının sonuna kadar serbest hekimliğini devam ettiren Tüner, 90 yaşından sonra "Dede-Torun Arasında söyleşiler" isimli bir kitapçık bastırmıştır.

Dr. Abdülkadir Cahit Tüner 1 Aralık 1983 günü vefat etmiştir.

Ruhu şad olsun.

Prof. Dr. Erdem Tunçbay

Doğum tarihi: 29.06.1930

Tıp öncesi eğitimi: Galatasaray Lisesi - İstanbul

Tıp Fakültesi: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi

Uzmanlık Eğitimi: Bir yıl Cerrahpaşa Nöroloji Kliniği Nöroşirürji

bölümünde asistanlık,

1958-1965 yılları

arasında A.B.D 'nin

Chicago Northwestern

Üniversitesi'nden

Nöroşirürji ihtisası.

Akademik Unvanları:

1964 yılında Board Eligible Sertifikası

1965 anbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde

Nöroşirürji İhtisası Diploması 1966 yılında

Amerikan Cerrahlar Koleji'ne üyelik

ve Amerikan Cerrahlar Koleji diploması

1959 Birnbaurm ödülü

1966- 70 Ege ünivesitesi Tıp Fakültesi Nöroloji

Kliniğinde Nöroşirürji uzmanı

1970 Nöroşirürji Doçenti

1975 yılında Nöroşirürji dalında Profesör

1973-77 Ege Üniversitesi Nöroşirürji Kürsüsü

Yöneticiliği Ege Üniversitesi Üstün Hizmet Madalyası

2003 yılı Türk Nöroşirürji Derneği Üstün Hizmet

Ödülü

Üyelikleri :

İzmir Galatasaraylılar Derneği geçmiş dönem

başkanı ve üyesi

1975-76 İzmir Rotary Genel Sekreterliği 1975-76

İzmir Rotary Başkanlığı

Türk Nöroşirürji Cemiyeti üyesi

Ege Nöroloji Derneği Geçmiş dönem başkanı ve üyesi

Türk Nöropsikiyatri Cemiyeti üyesi

1971-75 Avrupa Nöroşirürji Cemiyeti Liasion

Sekreteri ve Long Range Planning Komite üyesi

Dünya Nöroşirürji Cemiyeti üyesi

Beyin Omurilik Sinir Hastalıkları ve Vakfı

Kurucusu ve başkanı

Yayınlan:

75 iç ve dış yayın

3 kitap - 3 ayrı kitapta bölümler

Bildiği Lisanlar:

İngilizce, Fransızca

Dr. Erdem Tunçbay evlidir bir kız bir erkek olmak üzere iki çocuğu ve üç torunu var

